

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Yritysuhritutkimus Tampereen keskusta- alueelle

Helosvuo, Tommi & Teinilä Matti

2014 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Yritysuhritutkimus Tampereen keskusta-alueelle

Helosvuo, Tommi & Teinilä, Matti
Turvallisuusalan KO
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2014

Tommi Helosvuo, Matti Teinilä

Yritysuhritutkimus Tampereen keskusta-alueelle

Vuosi 2014 Sivumäärä 45

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata palvelu- ja kaupan alan yritysten kohtaamaa rikollisuutta Tampereen keskusta-alueella, näiden yritysten käyttämiä rikostorjunnan keinoja sekä yritysten ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Tavoite on kuvata kohdealueen rikollisuustilanne kello 21 jälkeen tapahtuvien väkivalta- ja omaisuusrikosten osalta, tuottaa tietoa alueella toimivien palvelu- ja kaupan alan yritysten kohtaamasta rikollisuudesta ja käytössä olevista rikostorjunnan keinoista sekä viranomaisten ja yritysten välisestä yhteistyöstä. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat: minkälainen on väkivalta- ja omaisuusrikostilanne Tampereen keskusta-alueella yöaikaan? Miten omaisuus- ja väkivaltarikollisuus vaikuttaa alueella toimiviin öisin auki oleviin palvelu- ja kaupan alan yrityksiin? Minkälaista on viranomaisten ja yritysten välinen yhteistyö alueella?

Opinnäytetyössä on sekä laadullisia, että määrällisiä tutkimuksellisia osia. Työ toteutettiin kolmessa osassa. Kohdealueen rikostilastoja tarkastelemalla luotiin yleiskuvaa alueen tilanteesta. Tilastotietoja vertailtiin myös alueen alkoholinkulutuksen ja työttömien työnhakijoiden määrän muutoksiin. Kyselytutkimuksen avulla selvitettiin rikosten vaikutuksia alueen iltaisin ja viikonloppuisin toimiviin palvelu- ja kaupan alan yrityksiin. Kyselytutkimuksella karotettiin myös yritysten käyttämiä rikostorjunnan keinoja. Teemahaastattelujen avulla selvitettiin poliisin ja anniskeluviranomaisen näkemystä yhteistyöstä yritysten kanssa. Lisäksi kerättiin tietoa viranomaisten näkemyksistä alueen rikostilanteesta.

Tutkielman tulosten perusteella väkivalta- ja omaisuusrikosten määrä on viime vuosina kasvanut Tampereen keskusta-alueella. Alueen ilta- ja viikonloppuisin toimivien yritysten edustajien mukaan turvallisuustilanne on alueella kuitenkin pysynyt sama tai jopa parantunut. Yritysten ja viranomaisten välisessä yhteistyössä rikosten torjumiseksi löytyy kehitettävää. Suurimmiksi uhkiksi toiminnalleen viranomaiset kokevat resurssien vähentämisen.

Asiasanat: rikostorjunta, yritysuhritutkimus, viranomaisyhteistyö,

Tommi Helosvuo, Matti Teinilä

Survey on crimes against businesses in the downtown area of Tampere

Year	2014	Pages	45
------	------	-------	----

The purpose of this thesis is to describe the crimes faced by service and trade sector businesses operating in the downtown area of Tampere, the crime prevention methods used by these firms, and the co-operation between local authorities and these businesses. The objective is to describe the number of violent and property crimes occurring after 21 o'clock, produce information on the crimes faced by service and trade sector businesses and on crime prevention methods used by these businesses and on the co-operation between businesses and local authorities. The research questions of the thesis are: What is the situation in regard to violent and property crimes in the area? How do violent and property crimes affect local businesses?

Both qualitative and quantitative research has been used in the thesis. The research was conducted in three stages. An outline of the situation in the area was formed by studying the crime statistics of the area. Statistics were compared with statistical information on changes in alcohol consumption and the number of unemployed people living in the area. Survey was used to investigate how local service and trade sector businesses are affected by crime. Crime prevention methods used by these businesses were also surveyed. Thematic interviews were used to examine the views of the police and alcohol license authorities on co-operation between local businesses and them. Information on the views of the authorities on the crime situation of the area was also collected.

According to the results of the thesis project the number of violent and property crimes has risen in the downtown Tampere area within the last few years. According to the businesses operating in the area during nights and weekends the security situation in the area has remained the same or improved. There is need for development in the co-operation between local authorities and businesses. The authorities view reduction of resources as the gravest threat to their operation.

Key words: crime prevention, survey on crimes against business, co-operation with authorities

Sisällys

Johdanto.....	6
1.1 Tutkimusongelma	6
1.2 Miten väkivalta- ja omaisuusrikollisuus vaikuttaa kohdeyrityksiin	7
1.3 Tutkittavan alueen rajaus	8
1.4 Valitut yritykset	9
2 Keskeiset käsitteet ja teoreettinen viitekehys	9
2.1 Valtakunnallinen taso: Sisäisen turvallisuuden ohjelma	10
2.2 Tampereen kaupungin paikallinen taso	11
2.3 Valittujen rikostyyppien syyt muissa tutkimuksissa	11
2.3.1 Väkivallan syyt	12
2.3.2 Omaisuusrikosten syyt	12
3 Tutkimukselliset menetelmät	13
3.1 Tilastot	13
3.2 Kyselytutkimus	14
3.3 Teemahaastattelut	15
4 Tulokset.....	16
4.1 Tilastot: Analysointi ja vertailu aikaisempiin tutkimuksiin.....	16
4.1.1 Pahoinpitelyrikokset	17
4.1.2 Varkausrikokset	18
4.1.3 Vahingonteot	20
4.1.4 Yleiskuva rikostilanteesta Tampereen keskusta-alueella	21
4.1.5 Käytettyjen tilastojen ongelmat	22
4.1.6 Johtopäätökset	23
4.2 Kyselytutkimuksen analysointi.....	25
4.2.1 Vastaajien kokemus työskentelyn turvallisuudesta	26
4.2.2 Tapahtuneet rikokset vastaajien tietojen mukaan	27
4.2.3 Käytössä olevat rikostorjunnan keinot	29
4.2.4 Yhteistyö alkoholiviranomaisten kanssa	30
4.2.5 Johtopäätökset	31
4.3 Teemahaastattelut: Poliisi ja anniskeluviranomainen	31
5 Johtopäätökset	33
6 Itsearviointi	34
Lähteet	36
Kuvat	38
Kuviot	39
Liitteet	40

Johdanto

Yritysuhritutkimuksessa Tampereen keskusta - alueelle tutkitaan Väkivaltaa ja omaisuusrikostyyppien vaikutuksia palvelu- ja kaupan alan yritysten toimintaan Tampereen keskusta - alueella. Tarkoituksena on tutkia minkälaisia menoja ja muita vaikutuksia kyseisillä rikostyypeillä on ilta- ja yöaikaan toimiviin palvelu- ja kaupan alan yrityksiin. Alueen rikostilastoja analysoimalla tarkastelemme rikostilannetta ja käytössä olevia rikostorjunnan keinoja Tampereen keskusta - alueella. Tutkimme yritysten kokemaa rikollisuutta kyselytutkimuksen ja teemahaastattelujen keinoin.

Opinnäytetyön teemana ovat rikollisuuden vaikutukset kohdealueen yritysten toimintaan, sekä ne keinot jolla rikollisuuteen ja sen tuomiin ongelmiin voidaan vaikuttaa. Tavoitteena on selvittää minkälainen on kohdealueen rikostilanne valittujen rikostyyppien osalta ja mitä rikostorjunnan keinoja on käytössä tällä hetkellä. Lisäksi selvitämme yhteistyön toimivuutta yritysten ja eri viranomaisten kesken. Keskeisimpiä käsitteitä opinnäytetyössä ovat rikostorjunta, viranomais- ja yritys yhteistyö sekä rikollisuuden vaikutukset.

Opinnäytetyö sisältää sekä laadullisia että määrällisiä tutkimuksellisia osia. Tutkimuksen keinoina käytämme kyselytutkimusta, tilastoanalyysia sekä teemahaastatteluja. Tarkoituksena on luoda kuvaa Tampereen keskusta - alueen nykytilanteesta valittujen rikostyyppien osalta ja tutkia näiden rikostyyppien vaikutuksia alueen yrityksiin sekä yritysten ja sidosryhmien käyttämiä rikostorjunnan keinoja.

1.1 Tutkimusongelma

Tässä opinnäytetyössä etsimme vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Minkälainen on rikostilanne Tampereen keskusta-alueella? Miten väkivalta- ja omaisuusrikollisuus vaikuttaa alueella toimiviin palvelu- ja kaupan alan yrityksiin? Miten yhteistyö viranomaisten ja alueen yritysten välillä toimii?

Taustalla on kapeampialainen tutkimus Rikostorjuntaosaaminen - opintojakson projektityöhön liittyen, missä saatiin pintapuolinen kontakti aiheeseen. Tätä kautta aloimme suunnitella tutkielman laajentamista opinnäytetyöksi.

Henkilökohtaiseen aiheen valintaan vaikutti tekijöiden tausta ravintola- ja tapahtumaturvallisuuden alalla Tampereen keskusta-alueella. Yhteinen kiinnostuksemme selvittää millainen rikostilanne Tampereen keskusta-alueella todellisuudessa vallitsee, sai aikaa idean lopullisen kypsyymisen opinnäytetyöksi.

Lisävaikutteena aiheen valinnassa oli julkisuudessa lähivuosina ollut anniskelun ja keskusta-alueilla tapahtuvan häiriökäyttäytymisen välinen yhteys. Samoissa keskusteluissa väläytelty mahdollinen anniskelulupien rajoitukseen johtava viranomaistoiminta ratkaisuna alueen ongelmiin oli myöskin yksi syy aiheen valintaan. Mediassa etenkin sisäasiainministeri Päivi Räsänen johdolla vellonut keskustelu anniskelulupien määrän ja laadun oikeellisuudesta keskusta-alueilla Suomessa on kiinnostanut tekijöitä.

1.2 Miten väkivalta- ja omaisuusrikollisuus vaikuttaa kohdeyrityksiin

Rikollisuuden vaikutuksia yritystoimintaan on tutkittu Suomessa esimerkiksi Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen toimesta. Julkisten ja puolijulkisten tilojen turvallisuus sekä katuturvallisuus on nostettu myös valtion sisäisen turvallisuuden ohjelmassa keskeiseksi kehityskohteeksi. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa nostetaan esiin keskusta-alueet ja erityisesti yö ja ravintoloiden sulkemisaika, jolloin *”Ihmiset ovat usein hyvin päihtyneitä, väsyneitä ja nälkäisiä. Tämä saattaa helposti johtaa suukopuun taksijonossa tai nakkioskilla, ja sanailu voi johtaa myös väkivaltaan, joskus vakavinkin seurauksin”* (Sisäasiainministeriö 2012, 15). Mutta minkälainen on rikollisuustilanne keskusta-alueilla Suomessa todellisuudessa? Julkisten tilojen turvallisuus ja alkoholipolitiikka ovat olleet mediassakin esillä jo pitemmän aikaa, mutta mikä on todellinen tilanne otsikoiden takana? Halusimme selvittää kuinka paljon rikollisuus vaikuttaa Tampereen keskustan yrityksiin ja kuinka nämä yritykset torjuvat rikollisuutta ja sen vaikutuksia.

Rikosten tilannetorjunta soveltuu juuri tutkimuksemme keskiössä olevien rikostyyppien, omaisuus- ja väkivaltarikosten, torjuntaan. Rikosten tilannetorjunnan keinot perustuvat niihin tekijöihin vaikuttamiseen, joiden potentiaalinen rikoksentekijä kokee vaikuttavan rikoksensa onnistumiseen. Luomalla olosuhteet, joissa rikoksentekijän kiinnijäännin todennäköisyys koetaan suureksi ja joissa rikoksentekijällä on huonot mahdollisuudet hyötyä rikoksestaan, voidaan vähentää rikosten esiintyvyyttä. Tarkoitus on siis vaikeuttaa rikoksen tekoa, lisätä rikoksentekoon liittyviä riskejä sekä vähentää rikoksesta saatavia hyötyjä. (Graham, Bennet 1998, 71).

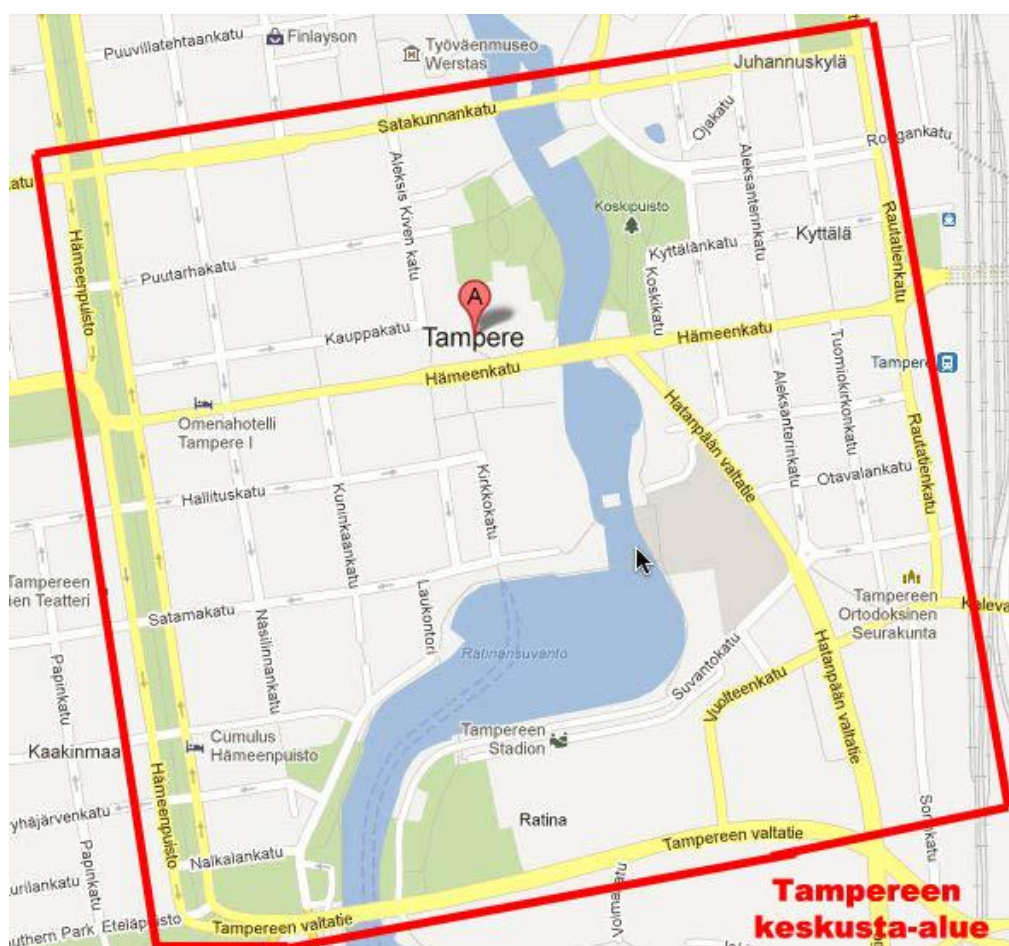
Pääpaino on rikollisuuden tilannetorjunnan keinoissa, koska uskomme, että kohdeyritysten käyttämät rikostorjunnan keinot ovat juuri tilannetorjunnan keinoja. Emme siis keskity kohdealueella käytössä oleviin sosiaalipoliittisiin tai kaupunkisuunnittelullisiin rikostorjunnan keinoihin, mutta niitä sivutaan tutkielman tilasto-osuudessa. On tietenkin mahdollista, että tutkimuksessamme nousee esiin myös muita käytössä olevia rikostorjunnan keinoja, esim. yhteisöllistä järjestäytymistä ja kehittymistä. Tämä on kuitenkin mielestämme epätodennäköistä. Lisäksi rikosten tilannetorjunta on tutkimuksemme kannalta mielenkiintoisempi viitekehys,

koska se voi sisältää myös varsin yksinkertaisia, käytännönläheisiä ja helposti toteutettavia tapoja torjua rikollisuutta.

1.3 Tutkittavan alueen rajaus

Opinnäytetyön tarkoitus on tutkia pahoinpitely- varkaus - ja vahingontekorikoksien esiintyvyyttä ja vaikutuksia Tampereen keskusta-alueen yrityksiin. Tutkittavat rikosnimikkeet ovat pahoinpitely-, varkaus- sekä vahingontekorikokset. Nämä rikosnimikkeet valittiin tutkimuksen kohdeyritysten tyyppin johdosta. Kyseiset rikoslajit ovat mielestämme tärkeimmät kohdeyritysten varautumisen ja jokapäiväisen toiminnan osalta.

Keskusta-alue on rajattu yleisesti käytössä olevaan keskustan määritelmään Tampereella. Näin ollen alue sijoittuu itä-länsi suunnassa Rautatienkadun ja Hämeenpuiston väliin sekä etelä-pohjois suunnassa Satakunnankadun ja Ratinan väliin. (kuva 1.)

Kuva 1 Tampereen keskusta-alue kartalla

1.4 Valitut yritykset

Tutkimuskohteemme on rajattu klo 21 jälkeen auki oleviin palvelu- ja kaupan alan yrityksiin. Tässä tutkielmassa ei käsitellä yksilölle tapahtuvia rikoksia vaikkakin monesti kyseisissä rikoksissa rikotaan yksittäistä ihmistä tai ryhmää vastaan, joten valitsemamme nimikkeet ovat sopivat tutkimukselle. Rikosten kohteena ei tarvitse olla yritys tai sen edustaja, jotta rikos aiheuttaisi haittaa yritykselle jonka tiloissa tai läheisyydessä rikos tapahtuu. Näin ollen myös esimerkiksi asiakkaiden väliset pahoinpitelytapaukset ovat osa tutkielmaamme. ”*Useasti häiriöt ovat paikka ja / tai aikakohtaisia ja usein niihin liittyy päihtyneiden ihmisten oleskelua julkisilla paikoilla, erityisesti viikonloppuisin*” (Tampereen paikallinen turvallisuussuunnitelma valtuustokaudelle 2009-2012 2009, 14). Tutkimuskohteemme rajaukseen on vaikuttanut sekä molempien opinnäytetyön tekijöiden tausta Tampereen keskusta-alueen ravintolaturvallisuudessa, sekä mediassakin käyty keskustelu ravintolojen aukioloaikojen lyhentämisestä häiriökäyttäytymisen ja alkoholin aiheuttamien lieveilmiöiden ja haittojen vähentämiseksi.

Rajaamalla tutkielman kohde kello 21 jälkeen auki oleviin yrityksiin saadaan rajattua pois lähinnä päivisin auki olevat tai toimintaa harjoittavat yritykset. Rajaus tehdään ilta yhdeksään, koska se rajaa pois suuremmat liikekeskukset ja avaa lähinnä ilta- ja yöaikaan toimintaansa harjoittavat anniskeluravintolat tutkimuksen piiriin. Tutkielmamme rajaus ei tarkoita, että tutkimme vain rikoksia, joiden suoranaisena uhrina on yritys. Halusimme myös selvittää, miten rikokset joiden kohteena on kohdeyrityksen toimipaikassa asioivat henkilöt, vaikuttavat yritysten toimintaan.

Tutkittaessa rikollisuuden mahdollisia syitä on todettava, että eri muuttujia, jotka voivat vaikuttaa rikollisuuden esiintyvyyteen on monia. Siksi ehdottomien syy-yhteyksien löytäminen on hyvin ongelmallista. Rikollisuuteen vaikuttavia tekijöitä voidaan tarkastella eri viranomaisten rikostorjuntaan liittyvien ohjelmien tavoitteiden ja niissä esiin nostettuja ongelmien kautta. Tarkastelemme rikostorjunnan tavoitteita ja ongelmia valtakunnallisen ja paikallisen tason viranomaisten turvallisuusohjelmien kautta.

2 Keskeiset käsitteet ja teoreettinen viitekehys

Tutkimuksemme keskiössä ovat rikokset, niiden vaikutukset ja rikostorjunnan keinot. Kullekin näistä kolmesta käsitteestä on useita määritelmiä. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjassa rikokseksi on määritelty ”..teko, josta on laissa säädetty rangaistus” (Boucht, Frände 2008, 16). Käytämme tätä määritelmää myös tutkielmassamme. Rikoksen määrittely on kuitenkin tiedonkeruun kannalta monimutkaisempaa. Kyselytutkimustamme varten määrittelemme tiettyjä rikostyyppisiä kuten anastus ja pahoinpitely. Emme voineet käyttää näiden rikosnimikkeiden rikosoikeudellisia määritelmiä, koska emme voi odottaa että jokainen vastaaja määritte-

lee varkauden tai pahoinpitelyn samalla tavalla, saatikka että he kaikki määrittelisivät nämä rikokset samoin kuin Suomen rikoslaki. Määrittelemmekin pahoinpitelyn kaikenlaisena väkivaltana toista henkilöä kohtaan ja anastuksen kaikenlaisena toisen henkilön tai yrityksen omissa omaisuuden ottamisena luvatta.

Rikostorjunnan osalta keskitymme tutkielmassamme rikosten tilannetorjunnan keinoihin. Rikoksantorjuntaneuvosto määrittelee rikosten tilannetorjunnan strategiana, ”*jossa pyritään vähentämään rikostilaisuuksia ja vaikuttamaan rikokseen ja sen tapahtumaympäristöön siten, että rikos on vaikeampi tehdä, sen tekemiseen liittyy suurempia riskejä (erityisesti riski joutua kiinni), tai siitä aiheutuu vähemmän hyötyä.*” (Rikoksantorjuntaneuvosto 2013)

Rikosten aiheuttamien kustannusten määrittely on monimutkainen prosessi. Suorina kustannuksina voidaan nähdä anastusrikosten aiheuttama hävikki, väkivaltarikosten aiheuttamat hoito- ja sairauspoissaolot sekä ilkeiden aiheuttamat suorat korjauskustannukset. On kuitenkin useita muita kuluja, joita rikokset voivat yrityksissä aiheuttaa. Kauppa- ja teollisuus rikosten kohteena - julkaisussa on nostettu esiin myös rikosten selvittelyyn menevä aika sekä mahdollinen asiakkaiden menettäminen. (Salmi, Lehti, Keinänen 2011, 60-61). Kyselytutkimuksemme määrittelemme rikosten aiheuttamat kulut suorina omaisuuden menetyksinä, omaisuuden rikkoutumisena, työntekijöiden sairauspoissaoloina, rikosten selvittelyyn menevänä aikana, sekä asiakkaiden tai imagon menetyksenä.

2.1 Valtakunnallinen taso: Sisäisen turvallisuuden ohjelma

Sisäasianministeriön sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on esitetty Suomen turvallisuuteen liittyviä haasteita, jotka vaikuttavat vahvasti rikollisuuden määrään. Nämä sisäisen turvallisuuden ohjelmassa listatut ”*Rikoksen ja väkivallan uhkaan liittyvät turvallisuushaasteet*” (Sisäasiainministeriö 2012, 26.) liittyvät alkoholinsidonlaiseen väkivaltaan, rikosten kasautumiseen pienellä ryhmällä erityisesti nuoria henkilöitä, lähisuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan, seksuaalirikoksiin, rasistiseen väkivaltaan sekä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan. (Sisäasiainministeriö 2012, 26).

Kaikki nämä haasteet eivät ole sidoksissa rikostyyppeihin, joita tutkielmassamme tarkastelemme. Analysoimalla näitä haasteita voimme kuitenkin löytää teemoja, jotka on nostettu rikostorjunnan kantaviksi teemoiksi Suomessa. Nämä teemat ovat alkoholi ja sen vaikutus rikollisuuteen, rikollisuuden kasautuminen pienelle joukolla, rasistinen ja organisoitunut rikollisuus sekä uudet rikollisuuden muodot. Sisäisen turvallisuudenohjelmassa keskeisiksi teemoiksi katu- ja julkisten tilojen turvallisuuden osalta onkin nostettu syrjäytyminen ja alkoholi. (Sisäasiainministeriö 2012, 14-15.)

2.2 Tampereen kaupungin paikallinen taso

Tampereen kaupungin paikallisessa turvallisuussuunnitelmassa on asetettu tavoitteita kunnallisen tason turvallisuuden osalta. Valtuustokaudelle 2013-2016 emme löytäneet turvallisuussuunnitelmaa. Valtuustokauden 2009-2012 kaupungin turvallisuussuunnitelma on jaettu teemoihin, joille jokaiselle on asetettu turvallisuustavoitteita erikseen. Tutkielmaamme suoranaisesti liittyvä turvallisuusteemat ovat katuturvallisuuden parantaminen ja häiriökäyttäytymisen ehkäisy sekä rikosten ennaltaehkäisy ja torjunta. Katuturvallisuuden parantaminen ja häiriökäyttäytymisen ehkäisy - turvallisuusteemassa esitetyt tavoitteet ovat: *”Tampere on turvallinen ja viihtyisä paikka ajankohdasta ja paikasta riippumatta. Katuturvallisuusindeksi säilyy nykyisellä tasolla. Julkijuopottelu ja häiriöt vähenevät sekä ydinkeskustassa että lähiöissä.”* (Tampereen paikallinen turvallisuussuunnitelma valtuustokaudelle 2009-2012 2009, 14) Rikosten ennaltaehkäisy ja torjunta - turvallisuusteeman tavoitteiksi on asetettu *”Rikoksen tehneiden nuorten kiinnijäämisriskin maksimointi ja siten rikosten ennaltaehkäisy tehostamalla viranomaisyhteistyötä”*. (Tampereen paikallinen turvallisuussuunnitelma valtuustokaudelle 2009-2012 2009, 39)

Näitä tavoitteita analysoimalla löydämme kaupungin turvallisuussuunnittelun taustalla olevia kantavia teemoja, jotka ovat kaupunkisuunnittelu, alkoholi ja sen vaikutus häiriökäyttäytymiseen sekä rikoksesta kiinnijäämisriskin kasvattaminen. Sekä kansallisen että paikallisen turvallisuusohjelman tavoitteita analysoimalla voimme löytää että Suomessa keskeisiksi rikollisuuden vaikuttaviksi tekijöiksi on nostettuja aiheita. Nämä aiheet ovat alkoholi ja muut päihitteet, rikollisuuden kasautuminen pienelle joukolle ja nuorille, viranomaistoiminta erityisesti kiinnijäämisriskin ylläpitämisen muodossa, kaupunkisuunnittelu, yhteisöllisyys sekä viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö.

2.3 Valittujen rikostyyppien syyt muissa tutkimuksissa

Rikollisuuden syiden tutkiminen on yksi kriminologian perusajatuksia. Tarkastelemme pahoinpitely-, varkaus- ja vahingontekorikosten syitä kriminologisen tutkimuksen viitekehyksessä. Kriminologian määrittelemisen ei ole yksinkertainen tehtävä. Eri kulttuureissa ja maissa kriminologialla on tieteenalana erilaisia tarkoituksia ja toimintakulttuureja (Heideshon, Ferrel 1993, 16). Haaste - lehdessä ilmestyneessä kolumnissaan Janne Kivivuori antaa kriminologialle määritelmän, jonka mukaan *”Kriminologia on tieteenala, jonka identiteetin määrittää tutkimuksen kohde: rikoskäyttäytyminen ja sen kontrolli”* (Kivivuori 2013). Tutkielmamme tavoitteena on tarkastella väkivalta- ja omaisuusrikoksia ja niiden kontrollointia. Ajatuksena on luoda yleiskuvaa tekijöistä, jotka vaikuttavat valittuihin rikostyyppihin. Lisäksi tarkastelemme rikosten tilannetorjunnan keinoja, joilla voidaan vähentää valittuja rikostyyppisiä. Tutkit-

taessa rikollisuuden mahdollisia syitä on heti aluksi sanottava, että eri muuttujia, jotka voivat vaikuttaa rikollisuuden esiintyvyyteen on niin monia, että ehdottomien syy-yhteyksien löytäminen on hyvin ongelmallista.

2.3.1 Väkivallan syyt

Tarkastelemme ensimmäisenä keskeisiä teorioita väkivallan syistä ja tavoista vaikuttaa väkivaltaan. Maailman terveysjärjestön käyttämässä ekologisessa mallissa väkivaltaan vaikuttavat tekijät jaetaan eri tasoille. Nämä tasot ovat yksilö, lähisuhteet, yhteisö ja yhteiskunta. Yksilötaso käsittää yksittäisen henkilön henkilöhistoriasta ja biologiasta nousevat tekijät, jotka voivat lisätä väkivaltaisuutta. Lähisuhteiden tasolta voidaan löytää sosiaalisista suhteista löytyviä syitä väkivaltaisuuteen. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi väkivaltainen kumppani tai muut läheiset. Yhteisön tasolla väkivaltaisuuteen vaikuttavia tekijöitä tarkastellaan yhteisön tasolla. Yhteisöjä ovat esimerkiksi työpaikka ja asuinalue. Yhteiskunnallisella tasolla väkivaltaisuuteen vaikuttavat esimerkiksi kulttuuriset tekijät; kuinka hyväksyttyä väkivallan käyttö on eri kulttuureissa. Myös poliittiset ratkaisut jotka vaikuttavat eriarvoisuuteen ja yhteiskunnallisiin normeihin vaikuttavat väkivaltaisuuteen yhteiskunnallisella tasolla. (Rikossentorjuntaneuvosto 2005, 9). Väkivalta ja sen syyt ovat aiheena erittäin monitahoinen ja laaja. Ekologinen mallin antama monitasoinen kuva mallintaa väkivallan syitä varsin kattavasti. Väkivalta syntyy yksilön, yhteisöjen ja kokonaisten valtioiden ja kulttuuristen ympäristöjen tuotteena. Vaikuttaminen ilmiöön, jonka syyt löytyvät sekä biologisesta, että kulttuurisesta äidinmaidostamme, ei ole yksikertaista. Väkivalta rikollisuuden ehkäisyn keinoiksi on Oikeusministeriön ohjelmassa väkivallan vähentämiseksi nostettu rangaistukset, siihen kehitykseen vaikuttaminen joka tekee yksilöistä väkivaltaisia, sekä niiden tilanteiden vähentäminen joissa väkivaltaa käytetään. (Rikossentorjuntaneuvosto 2005, 10). Rangaistusten osuus väkivallan ehkäisyssä on selkeä. Rangaistuksen mahdollisuus vähentää yksilön halua käyttäytyä väkivaltaisesti. Mikäli toisen ihmisen pahoinpiteleminen ei olisi rangaistavaa, toisen ihmisen hakkaaminen olisi varmasti yleisempää. Yksilöön ja yhteiskuntaan vaikuttaminen on huomattavasti monimutkaisempaa. Suomalaisessa rikostorjunnassa väkivallan nähdään olevan vahvasti sidonnainen alkoholin kulutukseen sekä syrjäytymiseen ja rikostorjunnan alueella on Suomessa keskitytty syrjäytymistä ja alkoholinkulutusta vähentäviin ohjelmiin.

2.3.2 Omaisuusrikosten syyt

Tutkielmassamme tarkastellaan kahden tyyppisiä omaisuuteen kohdistuvia rikoksia: varkaus- ja vahingontekorikoksia. Myös omaisuusrikosten taustalla vaikuttavana muuttujina nähdään olevan syrjäytyminen ja päihteiden käyttö. Toisaalta omaisuusrikoksiin voidaan suoranaisesti vaikuttaa erilaisin suojausmenetelmin, esimerkiksi lukituksin ja turvajärjestelmin. (Heiska-

nen, Honkonen 2005, 20). Lisäksi omaisuusrikosten tapahtuma-alttiuteen voidaan vaikuttaa kaupunkisuunnittelun keinoin.

Asuin alueen ikäjakaumalla sekä asumistiheydellä on vaikutuksia omaisuusrikosten määriin (Graham, Bennet 1998, 26-27). Lisäksi asuinalueen hoitamattomuus voi vaikuttaa omaisuusrikosten määriin niin sanotun rikotun ikkunan teorian mukaan. (Takala 2012).

3 Tutkimukselliset menetelmät

Aineistoa tutkimuskohteesta on kerätty kolmivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa luodaan yleiskuvan kohdealueella tapahtuvasta rikollisuudesta tarkastelemalla olemassa olevia tilastoja alueen rikollisuudesta ja sen muutoksista viimeisen viiden vuoden aikana. Materiaalina käytetään Tampereen poliisilaitokselta saamiamme tilastoja keskusta-alueen väkivalta- ja omaisuusrikoksista.

Toisessa vaiheessa on kerätty tietoa kohdealueella toimiviin yrityksiin kohdistuvasta tai niihin välillisesti vaikuttavasta rikollisuudesta kyselytutkimuksen keinoin. Tieto on kerätty toteuttamalla kyselytutkimus, jossa on kerätty tietoa rikosten määrästä, laadusta sekä näiden rikosten aiheuttamista kuluista kohdeyrityksille. Olemme kartoittaneet myös sitä, mitä rikollisuuden tilannetorjunnan keinoja kohdeyritykset käyttävät. Tämän kyselyn aikajana olemme rajoittaneet tapahtumat viimeisen 12 kuukauden ajalle.

Kolmannessa vaiheessa on toteutettu teemahaastattelut, joiden kohteina ovat alueen poliisin edustaja sekä anniskeluviranomaisen edustaja. Haastattelut perustuvat ennalta suunniteltuihin kysymysrunkoihin, joilla haetaan vastauksia valittuihin aiheisiin. Teemahaastatteluiden tarkoituksena on kerätä tietoa alueen viranomaisten ja alueen yritysten yhteistyöstä rikostorjunnan osalta. Lisäksi pyrimme selvittämään alueen viranomaisten näkemyksiä rikostilanteesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Haastatellut viranomaiset ovat Tampereen keskustapoliisin sekä anniskeluviranomaisen edustaja.

3.1 Tilastot

Tilastojen tarkastelun tavoitteena on peilata Tampereen keskusta-alueella tapahtuvien omaisuus- ja väkivaltarikosten määriä kunnallisen- ja kansallisen tason turvallisuustavoitteisiin. Luomme yleiskuvan kohdealueella tapahtuvasta rikollisuudesta tarkastelemalla olemassa olevia tilastoja alueen rikollisuudesta ja sen muutoksista viimeisen viiden vuoden aikana. Tarkastelemalla aiempia tutkimuksia selvitämme tarkasteltavien rikostyyppien määrissä tapahtuneiden muutosten syitä. Peilaamalla rikosmäärien muutoksia Tampereen kaupungin turvallisuus-

suunnitelmassa sekä Sisäministeriön sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin pyrimme selvittämään käytössä olevien rikostorjunnan toimien vaikuttavuutta.

Minkälainen on rikostilanne pahoinpitely- ja varkausrikosten osalta Tampereella ja erityisesti keskusta-alueella? Tiedon kerääminen vain Tampereen keskustan osalta osoittautui haastavaksi. Saimme kuitenkin käyttöön tilastoja keskusta-alueella tapahtuneista pahoinpitely-, omaisuus- ja vahingontekorikoksista. Tilastot saimme Tampereen keskustan lähipoliisi Anna-Kaisa Heinämäeltä. Saamissamme tilastoissa on listattu poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten määriä Tampereen keskusta-alueella klo 21-06 välisenä aikana. Käyttämämme tilastot antavat suoran kuvan valittujen rikollisuudenlajien määrästä ja siitä, miten määrät ovat muuttuneet valittuna aikajaksona. Toisaalta materiaali ei anna tarkempaa kuvaa eri rikollisuuden muotoihin vaikuttavista tekijöistä tai tämän rikollisuuden vaikutuksista.

Rikostilastoja tarkastellessa tulee muistaa, että nämä tilastot sisältävät tietoa ainoastaan ilmirikollisuudesta. Koska tilasto esittää ainoastaan poliisin tietoon tulleen rikollisuuden määriä, ei sitä voida pitää täydellisenä esityksenä rikollisuuden määrästä Tampereen keskusta-alueella. Merkittävä osa rikollisuudesta on sellaista, ettei sitä ilmoiteta poliisille. Lisäksi rikostilastoihin vaikuttavat esimerkiksi muutokset laeissa, sekä rikosten ilmoitus- ja kirjauksien määrä (Laitinen, Aromaa 2005, 201-205). Toisaalta sekä poliisin tietoon tulleiden rikosten tilastojen, että uhritutkimuksen käyttäminen tutkielmamme menetelminä antaa mahdollisuuden peilata eri menetelmillä saatuja tuloksia toisiinsa.

3.2 Kyselytutkimus

Kyselytutkimus on toinen osa tiedonkeruun prosessiamme ja tärkeä osa sitä sillä siitä saadaan tarkempia tietoja miten palveluyritysten henkilökunta kokee rikollisuuden vaikutukset työssään sekä paljonko yrityksissä tapahtuu tutkielmamme käsittämiä rikoksia. Olemme valinneet kyselytutkimuksen pohjaksi viisiportaisen Likert-asteikon. Tämä siksi, koska työssämme on tarkoitus mitata käyttäytymistä ja asennoitumista. Kaikkiin kysymyksiin ei kuitenkaan ole saatu laitettua selkeitä ääripäitä vastauksiin, koska pyrimme paremmin yksilöimään vastauksia erilaisten palvelualojen yritysten välillä. Näin saadaan nimenomaan vastaajien mielipiteitä asioihin. Tässä on toki ongelmana, että vastaajan vastaushetken mielentila, ympäristö sekä ajankohta vaikuttavat vastauksiin. Tässä kuitenkin kysymykset liittyivät vastaajan kokemukseen, joten koimme että kyselytutkimukseen oli hyvä valita likert-asteikko. (Taanila 2014, 25)

Heti alkukäteisen kyselytutkimusta valitessa tiedostimme suurimmaksi ongelmaksi vastausten saamisen. Tuntemattomien palveluyrityksiin tekemät kyselyt jäivät usein täyttämättä. Kyselytutkimuksemme kannalta tärkeä osa olikin molempien tekijöiden laaja tuttava verkosto alueella. Näin vastauksia saatiin kerättyä mahdollisimman paljon niin sanotusti tuttava palveluk-

sina. Tämä vaikutti paljon myös valittuihin yrityksiin alueella. Kuitenkin yritykset valittiin mahdollisimman kattavasti alueelta.

Olemme yrittäneet saada vastaajiksi kyselyyn mahdollisimman monipuolisesti keskustan palveluyritysten työntekijöitä, koska eri tasolla yrityksessä työskentelevillä työntekijöillä voi olla hyvinkin erilainen käsitys tilanteesta. Turvallisuusalan edustajat rajattiin pois tarkoituksella, koska he ovat pääsääntöisesti jonkin alueella toimivan turvallisuusalan yrityksen palveluksessa. Näin ollen vastaajiksi valikoitui ravintola- ja vuoropäälliköitä sekä extraajia ja tavallisia iltatyöntekijöitä sekä yritysten omistajia.

Toisen vaiheen materiaalin suurimmat potentiaaliset ongelmat liittyvät käytettävien kysymysten asetteluun ja siihen, että esitämme kysymyksiä, jotka ovat mahdollisimman yksiselitteisiä. Eri termit tulee avata ja selittää niin, että vastaajat kertovat mahdollisimman tarkasti samoista asioista vastatessaan kysymyksiin. Toisena potentiaalisena ongelmana on saada riittävän laaja otanta, jotta saamamme tulokset ovat luotettavia.

Aikaisemminkin jo mainittu vastausten saaminen yritysten henkilökunnalta on myös todella suuri haaste tutkielmamme onnistumiselle. Yleisesti ihmisten asennoituminen kyselyihin, joita tulee esimerkiksi sosiaalisesta median, matkapuhelimien sekä sähköpostin kautta on melko negatiivista. Myös tekijöillä on normaalisti suuri kynnys vastata eteen tuleviin kyselyihin, joten totesimme vastausten saamisen haasteen todella suureksi jo kyselytutkimusta toteuttamaan lähtiessämme.

3.3 Teemahaastattelut

Teemahaastattelun kysymykset on valittu haastateltavan toimenkuva sekä haastattelun toteutustapa huomioon ottaen. Anniskeluviranomaiselle on tehty tarkempi kyselykaavake, koska hänelle emme saaneet sovittua tapaamista vaan haastattelu on toteutettu sähköpostin välityksellä. Näin ollen anniskeluviranomaisen vastaukset ovat hieman suppeammat kuin poliisin edustajan. Keskustapoliisin edustajan Anna-Kaisa Heinämäen haastattelu on sen sijaan erittäin hedelmällinen häneltä järjestyneen ajan ja hyvän keskustelun vuoksi. Näin ollen poliisin haastattelussa ei ole käytetty tiukkaa runkoa kaikkien kysymysten suhteen vaan keskustelua on johdatettu sen edetessä.

Tärkeimpänä teemahaastattelun aiheina ovat viranomaisyhteistyö sekä yhteistoiminta tutkimuksen kohteena olevien palvelualan yritysten ja viranomaisten välillä. Tätä viitekehystä ajatellen olemme kysyneet miten viranomaisten mielestä tilanne oli muuttunut viimeisen viiden vuoden aikana sekä miten sitä tulisi kehittää seuraavan viiden vuoden aikana.

Kolmannen vaiheen materiaaliin ja sen keräämiseen liittyy useita potentiaalisia ongelmia. Ensimmäinen ja isoin ongelma on sidosryhmien halukkuus tai haluttomuus yhteistyöhön kanssamme. Toinen ongelma liittyy haastattelukysymysten ja tilanteiden suunnitteluun ja järjestämiseen niin, että eri vastaajien vastauksia on mahdollista vertailla keskenään.

4 Tulokset

Tässä luvussa esittelemme kaikkien kolmen tutkielman osien; tilastotarkastelun, kyselytutkimuksen sekä teemahaastattelujen, tuloksia. Tarkoituksena on antaa kattavia vastauksia tutkielmamme tutkimuskysymyksiin.

Tuloksissa käymme läpi myös niitä koskevat ongelmat ja pohjustamme tutkielman tulokset johtopäätöksiä varten. Johtopäätökset esitetään myöhemmin tutkielmassa.

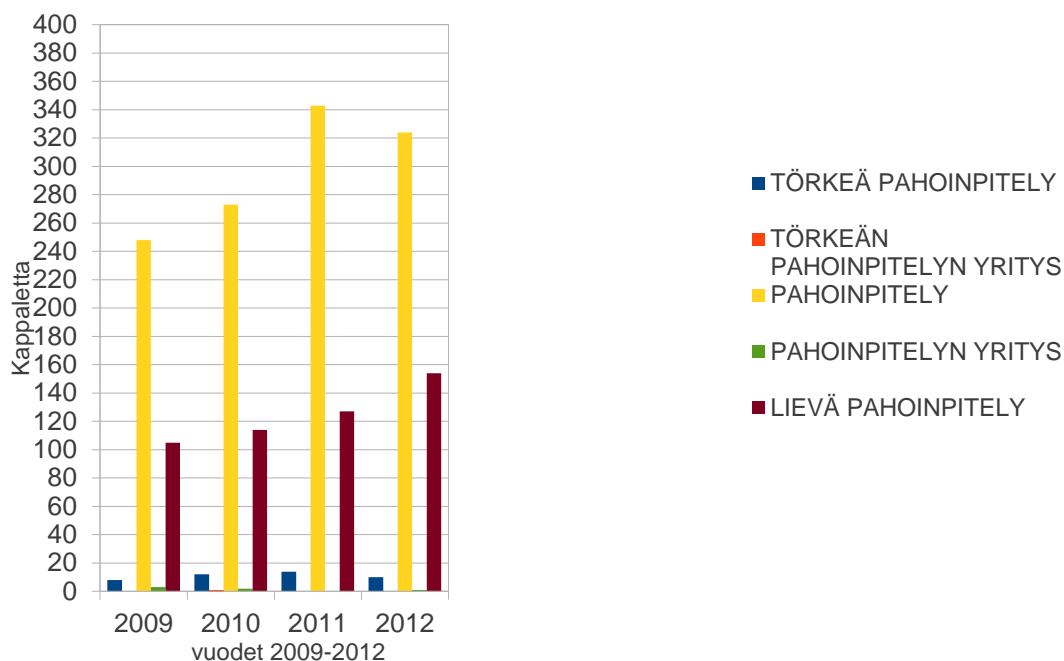
4.1 Tilastot: Analysointi ja vertailu aikaisempiin tutkimuksiin

Tilastotarkastelulla luomme yleiskuvaa tarkasteluajanjaksona tapahtuneista muutoksista väkivalta- ja omaisuusrikosten määrissä. Lisäksi vertailemme muutoksia väkivalta- ja omaisuusrikosten määrissä kohdealueella muutoksiin alkoholinkäytön ja työttömien työnhakijoiden määrien muutoksiin Tampereella.

Tilastoilla saadaan vertailukohta suoraan poliisin tilastoimista rikosmääristä muissa tutkielman vaiheissa kerättyyn tietoon.

4.1.1 Pahoinpitelyrikokset

Pahoinpitelyrikokset

Kuvio 1 Pahoinpitelyrikokset eriteltynä Tampereen keskusta-alueelle 2009-2012

Kuvio 1 kuvaa pahoinpitelyrikosten määriä Tampereen keskusta-alueella vuosina 2009-2012. Törkeiden pahoinpitelyiden ja pahoinpitelyiden yritysten määrät keskusta-alueella ovat pysyneet samalla matalalla tasolla koko tarkasteltavan aikavälin ajan. Pahoinpitelyiden ja lievien pahoinpitelyiden määrät taas ovat kasvaneet. Kuvio 9 kuvaa kaikkien pahoinpitelyrikosten määrän kehitystä samalla ajanjaksolla. Pahoinpitelyrikosten määrä on kasvanut koko tarkasteltavan ajanjakson ajan. Pahoinpitelyrikosten määrän kasvu on tosin hidastunut vuonna 2012. Syyt pahoinpitelyrikosten määrän kasvuun voivat liittyä sekä alueella tapahtuneisiin muutoksiin, että lainsäädäntöön ja tilastointitapaan.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa Rikollisuustilanne 2012 nostetaan syiksi pahoinpitelyrikosten määrän kasvuun Suomessa ”pahoinpitelyrikoksen lievän ja perustekomuodon uudet tunnusmerkistöt, syyteoikeutta koskevat muutokset sekä poliisin toteuttamat julkisten tilojen rauhoittamiseen tähtäävät valvontakampanjat. Myös valtaväestön alttius ilmoittaa väkivaltaa poliisille on lisääntynyt” (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 2013, 60). Saman tutkimuksen mukaan pahoinpitelyiden määrä on myös tosiasiallisesti kasvanut ja alkoholin kulutuksen kasvu on vaikuttanut tähän kasvuun (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 2013, 61). On syytä huomioida, että alkoholin kulutus Tampereella samana ajanjaksona on laskenut 8,8 litrasta 8,3 litraan 100% alkoholia asukasta kohden. Näin ollen alkoholin kulutuksen muutokset

samalla aikavälillä eivät ole samansuuntaisia kuin pahoinpitelyrikosten määrän muutokset. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2009-2013)

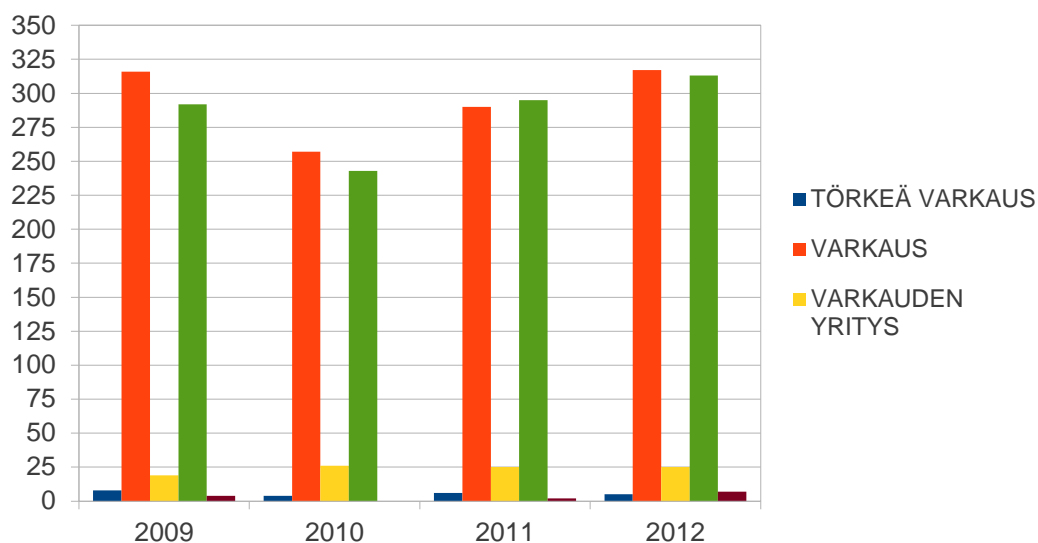

Kuvio 2 Pahoinpitelyrikokset yhteensä Tampereen keskusta-alueella 2009-2012

4.1.2 Varkausrikokset

Varkausrikosten määrä on vuoden 2010 laskun jälkeen palannut ensin samalle tasolle ja jopa noussut vuonna 2012. Muutokset ovat kuitenkin hyvin pieniä kun katsotaan vuosia 2009, 2011, 2012 ja 2013. Merkittävä muutos varkausrikosten kokonaismäärässä on vuonna 2010, jolloin on tapahtunut noin 100 tapauksen lasku (Kuvio 10).

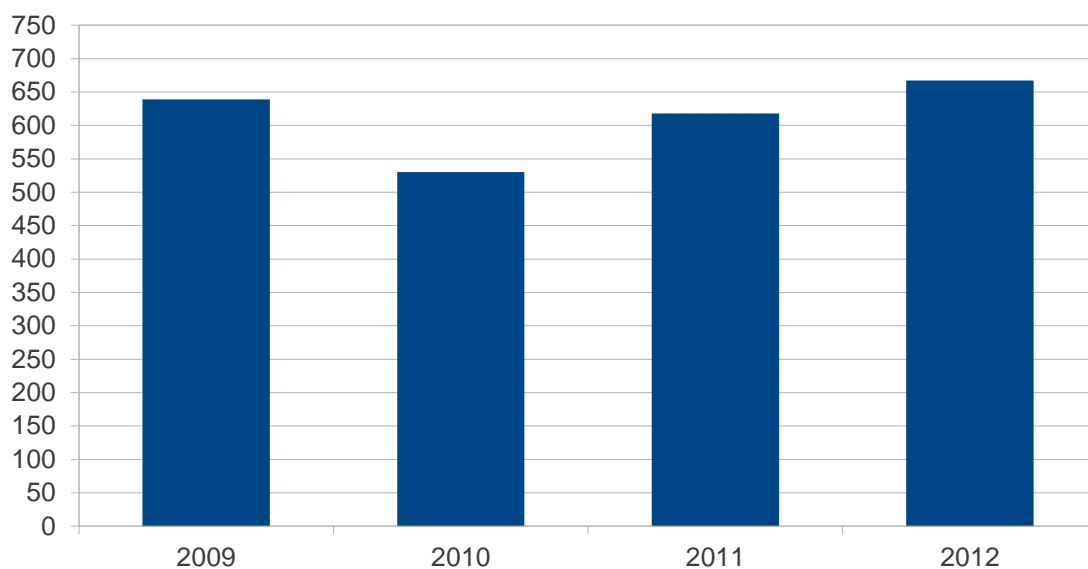
Varkausrikokset

Kuvio 3 Varkausrikokset Tampereella eriteltyinä 2009-2012

Kun katsotaan yksittäisiä rikosnimikkeitä, huomataan että muutokset ovat tapahtuneet kahdessa suurimmassa rikostyyppissä; varkauksissa ja näpistyksissä. Muut rikosnimikkeet ovat hyvin pieni ja hyvin samalla tasolla pysyvä osuus varkausrikosten kokonaisuudesta. Tietoa varkausrikosten uhreista ei saamissamme tilastoissa ole. Merkittävä osuus varkausrikoksista kohdistuu vähittäiskauppaan. Sisäasiainministeriön ”*Liiketoimintaa turvallisesti*”-työryhmämuistion mukaan myymälävarkauksien ja niiden yritysten osuus kaikista poliisin tietoon tulleista varkausrikoksista oli 40% vuonna 2011 (Sisäasiainministeriö 2012, 20) (kuvio 11).

Omaisuusrikokset yhteensä

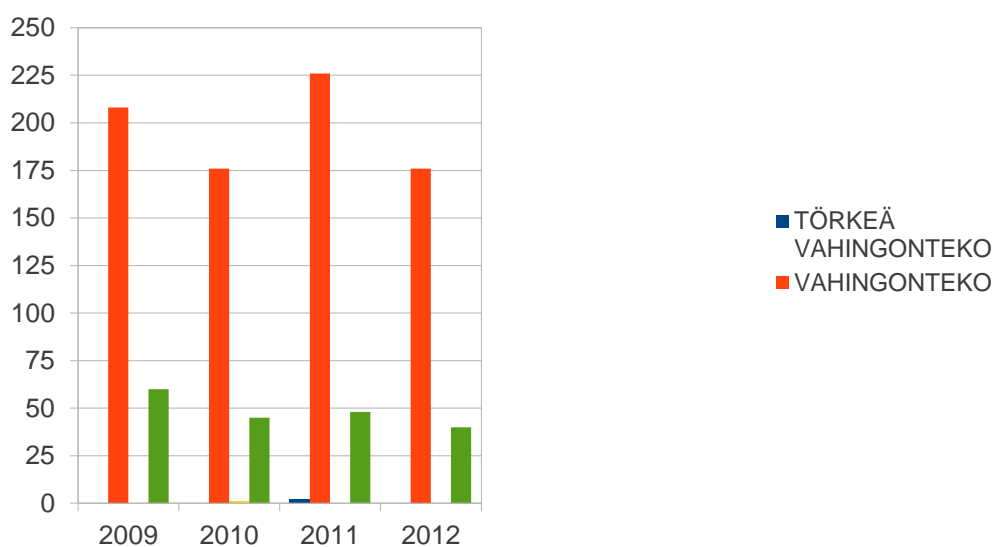

Kuvio 4 Omaisuusrikokset yhteensä Tampereella 2009-2012

Tarkkaa tilastotietoa siitä, kuinka suuri osuus Tampereen keskusta-alueella tapahtuneista varkausrikoksista kohdistuu yrityksiin, emme löytäneet.

4.1.3 Vahingonteot

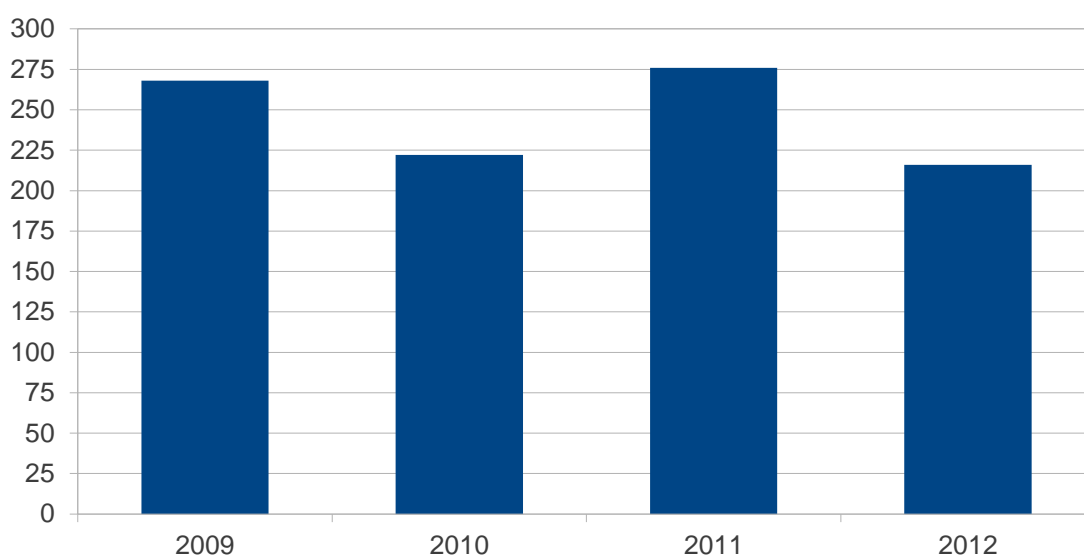
Vahingontekorikokset

Kuvio 5 Vahingontekorikokset eriteltynä 2009-2012

Vahingonteko rikoksien määrä on laskenut ensin vuonna 2010, noussut sitten yli vuoden 2009 tason, ja laskenut taas vuoden 2010 tasolle. Vahingontekojen osalta muutoksia ei juuri ole tapahtunut törkeissä, lievissä, tai eri törkeysasteisissa vahingonteon yrityksissä (Kuvio 12). Vahingontekojen taustalta on vaikea löytää selkeitä syitä. Synä ikkivaltaiseen käyttäytymiseen pidetään usein erityisesti nuorten näyttämisen halua ja henkistä pahoinvointia (Aaltoyliopiston Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus).

Vahingontekorikokset yhteensä

Kuvio 6 Vahingontekorikokset yhteensä Tampereella 2009-2012

4.1.4 Yleiskuva rikostilanteesta Tampereen keskusta-alueella

Tarkastelemiemme tilastojen perusteella Tampereen keskusta-alueen rikostilanteesta tarkasteltavien rikosnimikkeiden osalta todetaan seuraavaa: Pahoinpitelyiden määrä on kasvanut melko tasaisesti vuodesta 2009 vuoteen 2012. Kasvu pahoinpitelyrikosten määrässä on hidastunut vuosien 2011-2012 välillä verrattuna vuosiin 2008-2009. Varkausrikosten määrä on laskenut vuodesta 2008 vuoteen 2009, mutta kääntynyt sitten nousuun. Muutokset varkausrikoksissa ovat tapahtuneet lähes täysin varkauksissa ja näpistyksissä. Törkeiden varkauksien sekä varkauksien ja näpistysten yritysten määrät ovat pysyneet lähes samoilla tasoilla koko tarkasteltavan ajanjakson ajan. Vahingontekojen osalta muutos on tarkasteltavalla ajanjaksolla ollut aaltomainen. Vahingontekojen ja lievien vahingontekojen määrät ovat ensin laskeneet vuonna 2010, nousseet 2011 ja jälleen laskeneet 2012.

Tarkastelimme Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa sekä Tampereen paikallisessa turvallisuussuunnitelmassa esiintyviä teemoja ja tavoitteita. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa esiintyvät keskeiset rikostorjuntaan vaikuttavat teemat ovat alkoholi ja sen vaikutus rikollisuuteen, rikollisuuden kasautuminen pienelle joukolle, rasistinen ja organisoitunut rikollisuus sekä uudet rikollisuuden muodot. Tampereen paikallisessa turvallisuussuunnitelmassa esiintyvät keskeiset teemat ovat kaupunkisuunnittelu, alkoholi ja sen vaikutus häiriökäyttäytymiseen sekä rikoksesta kiinnijäämisriskin kasvattaminen. Kaupungin turvallisuussuunnitelmassa asetetut tavoitteet katuturvallisuuden parantamisen sekä rikosten ennaltaehkäisyyn ja torjunnan osalta ovat ”*Tampere on turvallinen ja viihtyisä paikka ajankohdasta ja paikasta riippumatta. Katuturvallisuusindeksi säilyy nykyisellä tasolla. Julkijuopottelu ja häiriöt vähenevät sekä ydinkeskustassa että lähiöissä.*” ja *Rikoksen tehneiden nuorten kiinnijäämisriskin maksimointi ja siten rikosten ennaltaehkäisy tehostamalla viranomaisyhteistyötä*”. (Tampereen kaupunki 2009, 14). Miten hyvin nämä valtuustokaudelle 2009-2012 asetetut tavoitteet on saavutettu? Kuinka sisäisen turvallisuuden ohjelmassa ja paikallisessa turvallisuussuunnitelmassa esiintynyt alkoholisisällisen rikollisuuden teema on sidoksissa tapahtuneisiin muutoksiin tarkasteltavien rikosten määrissä? Kuinka muissa tutkimuksissa esitettyjen rikosten syiden vaikutus näkyy tarkastelemissamme tilastoissa? Tarkastelemme tilastoja Tamperelaisten alkoholinkäytöstä sekä työttömyydestä Tampereella ja vertailemme niitä rikostilastoihin.

Tarkastelemme alkoholin käyttöä ja sen muutoksia Tampereella käyttäen terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämää tilastoa myydyn alkoholin määrästä kunnittain. Tilastosta ilmenee minkälaisia määriä alkoholia ostetaan Tampereella asukasta kohti vuositasona. Tilastossa ei näy matkustajatuontialkoholin ja kotivalmistetun alkoholin kulutus.

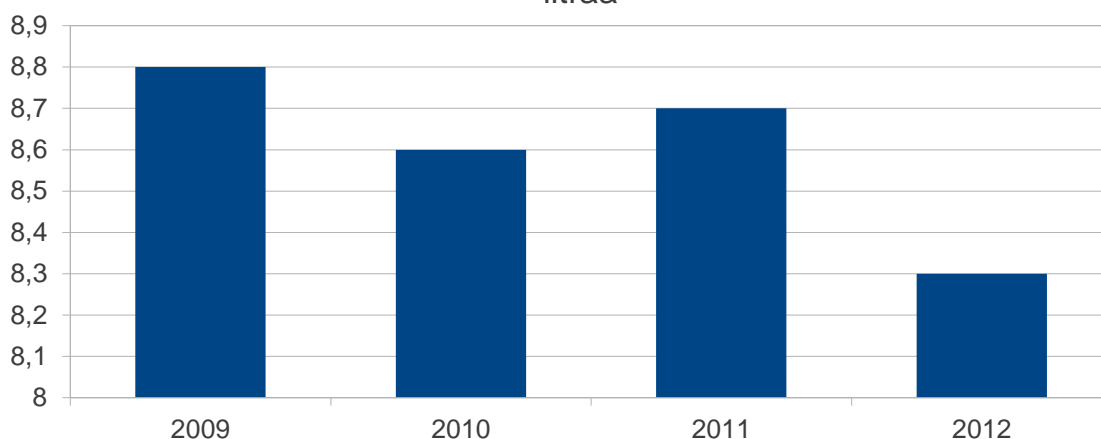
Tarkasteltavalla ajanjaksolla myydyn alkoholin määrä on laskenut Tampereella 8.8 litrasta 8,3litraan 100% alkoholia asukasta kohti. Samana ajanjaksona pahoinpitely- ja varkausrikosten määrät ovat kasvaneet. Vahingontekorikosten määrissä on tapahtunut samalla ajanjaksolla aaltomainen muutos. Vuonna 2012 vahingontekoja kuitenkin on tapahtunut vähemmän kuin tarkasteltavan ajanjakson alkuvuonna 2009. Tapahtunut myydyn alkoholin määrän lasku ei siis tilastojen valossa ole vähentänyt väkivalta- tai omaisuusrikosten määrää.

4.1.5 Käytettyjen tilastojen ongelmat

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen Alkoholijuomien kulutus 2013 - raportin mukaan vuonna 2013 tilastoitu alkoholin kulutus oli noin 78 prosenttia kokonaiskulutuksesta (Varis, Virtanen 2014, 1). Tämä luku antaa kuvaa tilastojen ulkopuolelle jäävän kulutuksen määrästä. Tilastomattomaan kulutukseen ja sen kasvuun on vaikuttanut erityisesti matkustajantuonnin kasvu vuoden 2004 jälkeen, kun tuontirajoitukset EU-maista poistuivat. (Mäkelä, Mustonen, Tigerstedt 2010, 15). Myydyn alkoholin tilastoa voidaan kuitenkin pitää luotettavana indikaattorina

alkoholin kulutuksesta. Valtaosan kulutuksesta ollessa tilastoitua ”...on alkoholin kokonaiskulutuksen ja tilastoidun alkoholin kulutuksen kehitys samanlainen muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.” (Mäkelä ym. 2010, 14.) Mäkelän Mustosen ja Tigerstedtin teoksessa mainitut poikkeukset liittyvät tuontirajoitusten purkamisvuosiin ja niissä tapahtuneisiin suuriin muutoksiin matkustajatuonnissa (Mäkelä ym. 2010, 14). Toinen ongelma alkoholinkulutukseen liittyvissä tilastoissa on, että ne kertovat keskimääräisestä kulutuksesta koko väestön osalta. Kulutus keskittyy kuitenkin pieneen osuuteen koko väestöstä (Mäkelä ym. 2010, 195). Näin ollen myös alkoholin aiheuttamat ja haitat ja lieveilmiöt kasautuvat pienelle osalle väestöstä.

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100% alkoholina, litraa

Kuvio 7 Alkoholijuomien myynti Tampereella asukasta kohti 2009-2012

Lisäksi tulee muistaa, että tarkastelemamme ajanjakso on todella lyhyt. Vaikka alkoholinkulutus Tampereella on laskenut tarkastelujen vuoden aikana, on suurempi kokonaisuus erilainen. Alkoholinkulutus Suomessa on kasvanut viimeisten 45 vuoden aikana erittäin vahvasti. Alkoholinkulutus on kolminkertaistunut vuodesta 1968 vuoteen 2008 (Mäkelä ym. 2010, 15).

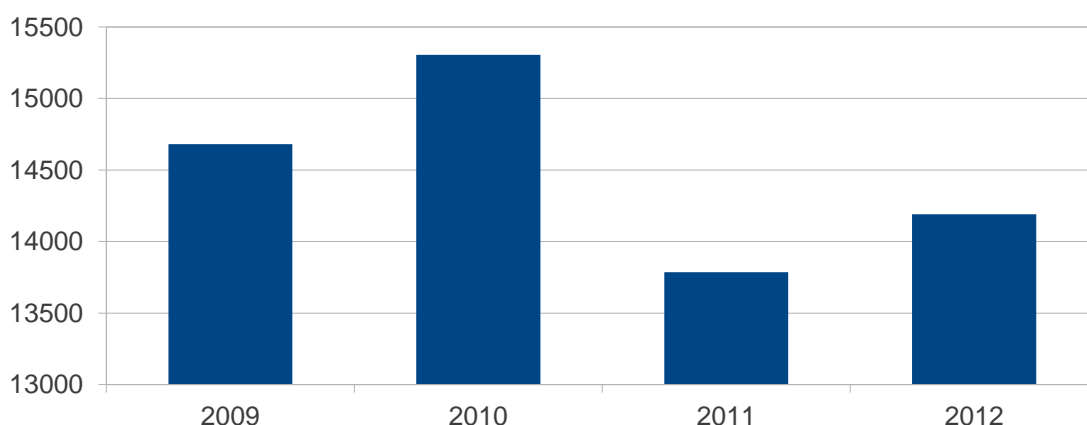
4.1.6 Johtopäätökset

Alkoholinkulutus on vähentynyt Tampereella vuodesta 2009 vuoteen 2012. Väkivalta- ja omaisuusrikosten määrät ovat kuitenkin kasvaneet. Alkoholinkulutus on kuitenkin Suomessa kasvanut viimeisten vuosikymmenten aikana kuitenkin vahvasti. Koska alkoholinkulutus ja samalla sen aiheuttamat haitat kasautuvat pienelle osalle väestöstä ei keskimääräinen kulutus asukasta kohti välttämättä kerro suoraan alkoholin ja väkivallan välisestä yhteydestä. Kuitenkin alkoholinkulutuksen sääntely esimerkiksi alkoholiveroa nostamalla ja anniskelua rajoittamalla ei vaikuta tehokkaasti suoraan rikollisuuteen, koska juominen kasautuu pienelle osalle väestöstä. Myös teoksessa Suomi juo kysytään ”..miksi alkoholihaittojen ehkäisytyötä täytyy kohdistaa koko väestöön esimerkiksi korkean alkoholiverotuksen muodossa” (Mäkelä ym. 2010, 195), kun alkoholin käyttö ja sen haitat kasautuvat pienelle osalle väestöstä. Muutoksen suomalaisten

juomisessa tulisi tapahtua juomisen ja juodessa käyttäytymisen kulttuurissa, ei vain kulutuksen määrässä. Tämä nousi esiin myös Tampereen lähipoliisin edustajan, Anna-Kaisa Heinämäen haastattelussa. Haastattelumme loppuvaiheessa Suomalainen juominen ja sen aiheuttamat ongelmat kiteytyi ajatukseen, että jos tilaisimme vähemmän shottilautasia ja joisimme sen sijaan viiniä terasseilla, alkoholisidonnaisten häiriöiden määrä luultavasti laskisi voimakkaasti (Heinämäki, 2013).

Toinen keskinäinen teema sekä valtakunnallisissa, että paikallisessa rikostorjunnan toimintaohjelmissa ja suunnitelmissa on syrjäytyminen ja sen vaikutus rikollisuuteen. Syrjäytymisen määrittelyminen ei kuitenkaan ole aivan yksikertaista. Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa ”Syrjäytyminen liittyy usein köyhyyteen, huono-osaisuuteen ja taloudellisiin ongelmiin.” (Sisäasiainministeriö 2012, s. 12) Syrjäytymistä kuvataan myös näin: ”osallisuuden puutetta, joka edistää henkistä syrjäytymistä yhteiskunnasta ja sen toiminnoista.” (Sisäasiainministeriö 2012, 12). Syrjäytymiseen liittyy siis vähävaraisuus ja vähentyneet mahdollisuudet olla osallistuva osa yhteiskuntaa. Ihmisen mahdollisuudet ansaita toimeentulo ja pysyä mukana yhteiskunnassa ovat sidoksissa hänen mahdollisuuksiinsa saada töitä. Työttömyyttä voidaan siis käyttää indikaattorina syrjäytymisestä tai ainakin riskistä syrjäytyä. Kaikki työttömät eivät toki syrjäydy, mutta työttömyydellä on yhteys syrjäytymiseen. Tämä tulee esiin myös syrjäytymisen tutkimiseen ja torjumiseen keskittyneissä ohjelmissa. Valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän raportissa Työmarkkinoilta syrjäytyminen, tulonjako ja köyhyys ”*Työryhmä korostaa, että työmarkkinoilta syrjäytyminen on keskeinen sosiaalisen syrjäytymisen ja köyhyyden taustatekijä.*” (Valtioneuvoston kanslia 2001, ii)

Työttömiätyönhakijoita Tampereella

Kuvio 8 Työttömät työnhakijat Tampereella 2009-2012

Työttömien työnhakijoiden määrä on tarkasteltavana ajanjaksona ensin noussut ja sitten laskenut vuonna 2011. Vuonna 2012 työttömien työnhakijoiden määrä on taas kääntynyt nou-

suun. Samana ajanjaksona pahoinpitely- ja varkausrikosten määrät ovat kasvaneet. Vuoden 2011 lasku ei suoraan näy tarkasteltavien rikosnimikkeiden määrissä. Vahingontekorikosten osalta ei samansuuntaisuutta tarkasteltavan ajanjakson muutoksissa työttömien työhakijoiden määrissä löydy. Muutokset työttömien työhakijoiden ja tarkasteltavien rikosnimikkeiden määrissä eivät ole yhtäläisiä. Tätä selittää osaltaan se, että yhteys työttömyyden ja rikollisuuden välillä ei ole suoranainen. Työttömyyden vaikutus syrjäytymiseen ja sitä kautta rikollisuuteen liittyy vahvasti pitkäaikaiseen työttömyyteen. Työmarkkinoilta syrjäytyminen, tulonjako ja köyhyys - työryhmäraportin mukaan ”Köyhyyden ja syrjäytymisen keskiössä on pitkäaikaistyöttömyys..” (Valtioneuvoston kanslia 2001, 8) Syrjäytyminen ei ole vain työttömyyttä vaan siihen vaikuttavat monet muut tekijät. Työttömyyden suhdetta rikollisuuteen on käsitelty myös Salme, Lehtisen ja Keinäsen yritysuhritutkimuksessa. Tämä tutkimuksen mukaan työttömyyden ja muiden alueellisten muuttujien vaikutus rikollisuuteen on epäsuora. ”*Alueelliset tekijät, kuten työttömyysaste ja vuokralla asuvien määrä, voivat kuitenkin vaikuttaa rikollisuuteen epäsuorasti siten, että nämä tekijät vaikuttavat lähiympäristön häiriötekijöiden, kuten esimerkiksi alueella oleskelevien nuorten tai päihtyneiden henkilöiden, esiintyvyyteen*” (Salmi ym. 2011, 90).

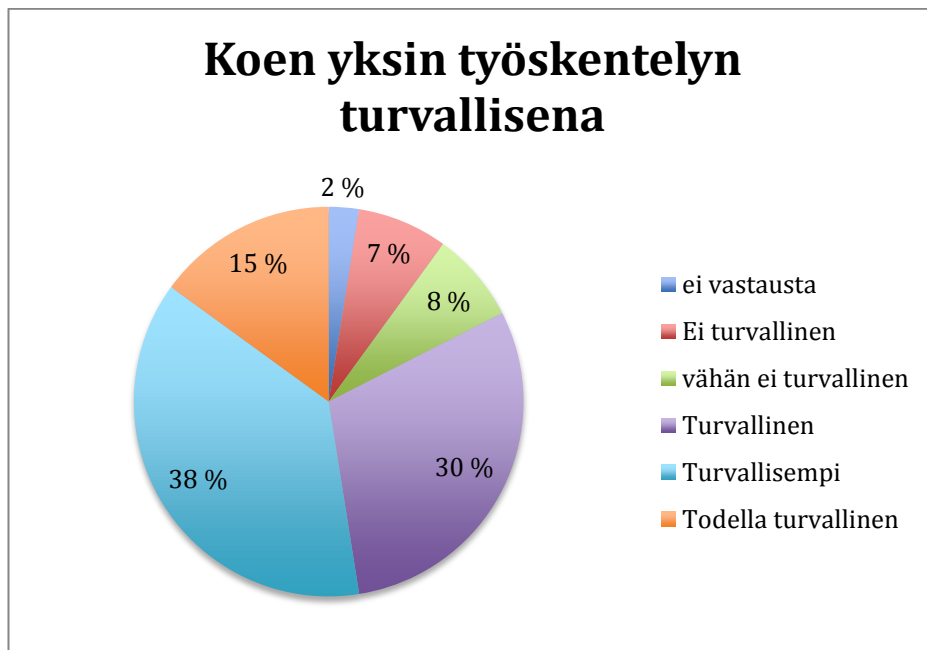
Työttömyydellä ja sosiaalisilla ongelmilla, jotka aiheuttavat syrjäytymistä, on aikaisempien tutkimusten perusteella yhteys rikollisuuden määrään. Työttömyyden ja rikollisuuden välinen yhteys on kuitenkin epäsuora. Tarkempien tietojen saamiseksi tulisi rikollisuuden määriä verrata useisiin syrjäytymiseen liittyviin muuttujiin, kuten sosiaaliturvan piirissä olevien henkilöiden määriin ja peruskoulun jälkeisen koulutuksen ulkopuolelle jäävien henkilöiden määriin.

4.2 Kyselytutkimuksen analysointi

Kyselykaavakkeita jaettiin 120 vastaajalle, joista neljäkymmentä vastasi. Vastausprosentti tutkielman kyselytutkimuksessa oli 33,3 prosenttia. Kyselyä jaettiin 42:een eri yritykseen, joista yksi ravintola ja yksi kauppa sulki ovensa ja näin lopetti toimintansa tutkielman teon aikana.

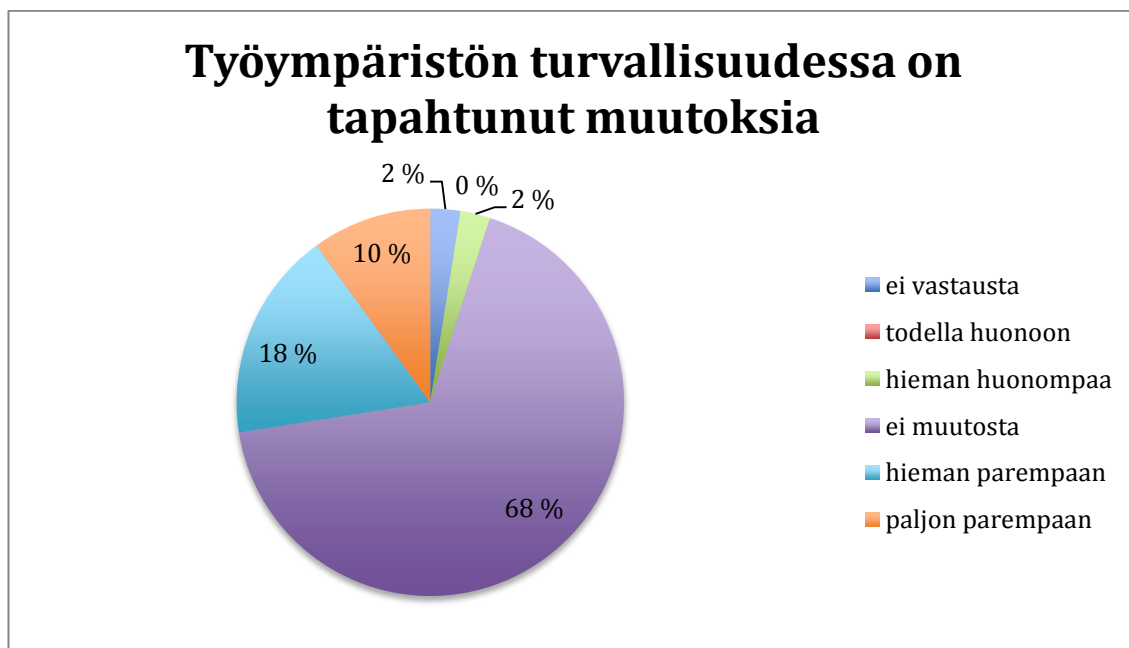
Näemme vastausten vähäisen määrän ongelmana analysoinnin kannalta. Vastauksista saadaan analysoitua kuitenkin vastauksia haettuihin kysymyksiin ja ne antavat suuntaa alueen palveluyritysten henkilöstön kokemuksista ja mielipiteistä yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden suhteen.

4.2.1 Vastaajien kokemus työskentelyn turvallisuudesta

Kuvio 9 Vastaajien kokemus työskentelyn turvallisuudesta työpaikalla

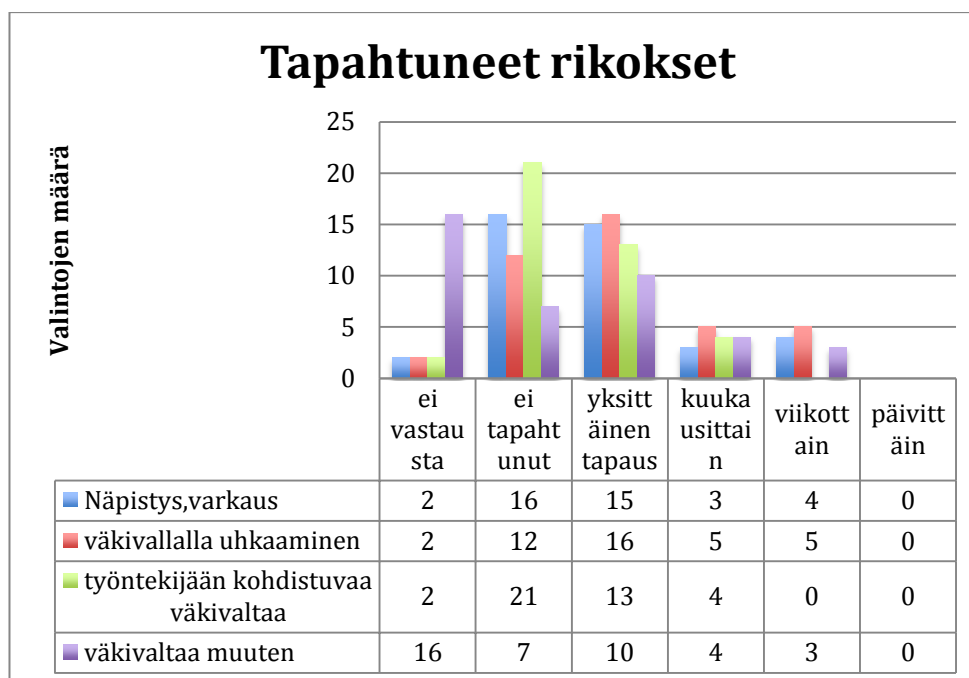
Vastaajista 83 prosenttia kokee, että yksintyöskentely omalla työpaikalla on vähintäänkin turvallista (Kuvio 9). Ei turvallinen - vastauksia saatiin vain kaupan-alan yrityksistä, mikä on merkitsevää. Tällä alalla olisi selkeää tarvetta parannukselle. Sen sijaan ravintoalalla työntekijät pääsääntöisesti kokivat työnteon olevan turvallista.

Kuvio 10 Muutokset työskentelyturvallisuudessa

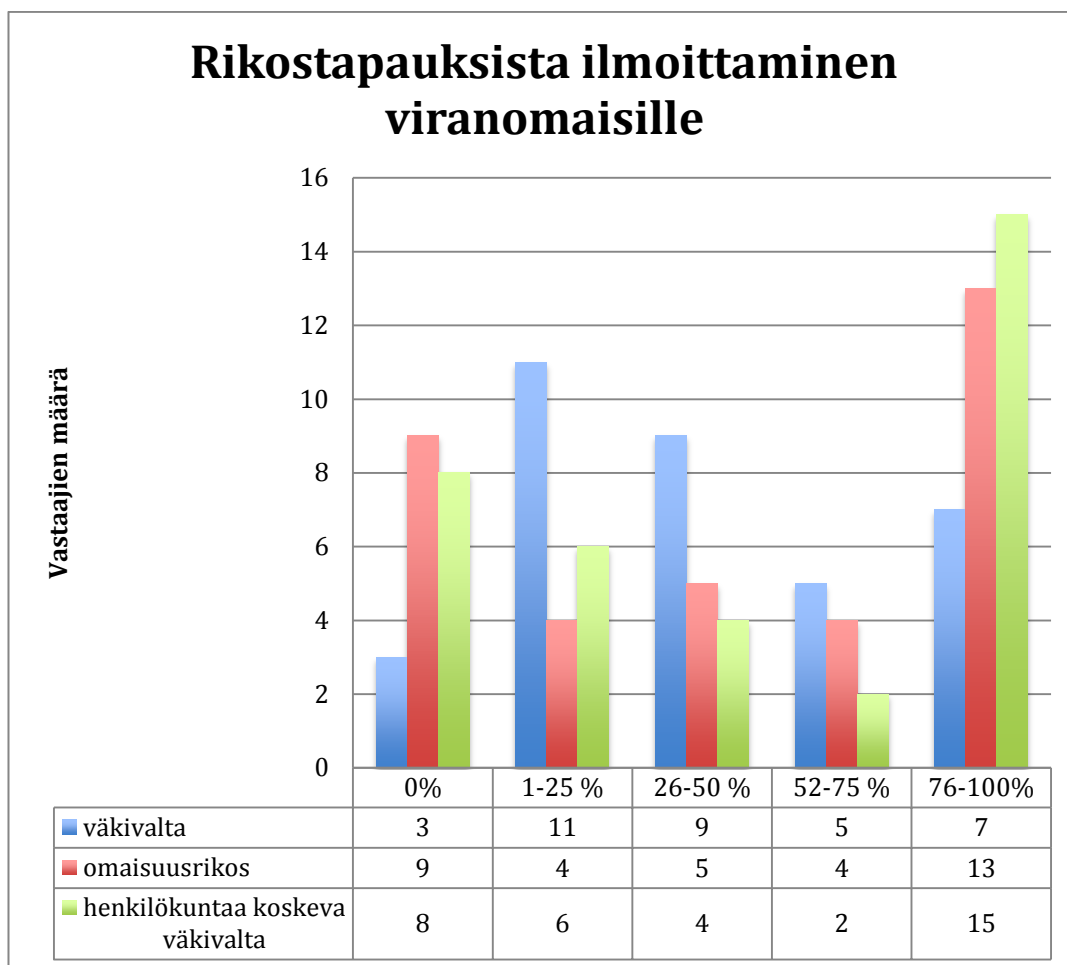
Työympäristön osalta 96 prosenttia vastaajista kokee, että turvallisuustilanne on pysynyt ennallaan tai jopa parantunut viimeisen 12 kk:n aikana (Kuvio 10). Näistä yli puolet kokee kehityksen olevan positiiviseen suuntaan. Tästä voidaan päätellä, että turvallisuustilanne on hyvällä tasolla tutkielman kohde yritysillä.

4.2.2 Tapahtuneet rikokset vastaajien tietojen mukaan

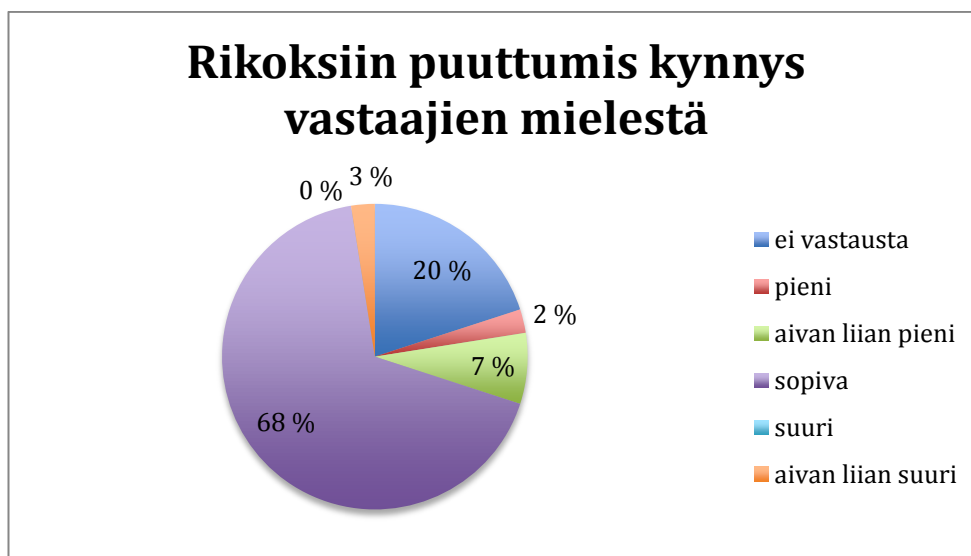
Kuvio 11 Yrityksissä tapahtuneet rikokset

Suurimmassa osassa yrityksiä on tapahtunut yksittäisiä tapauksia tai ei ollenkaan tutkielman rajaamia rikoksia (Kuvio 11). Tämä kertoo omalta osaltaan myös yritysten valmistautumisen rikoksiin olevan hyvällä tasolla.

Kuvio 12 Rikoksista ilmoittaminen viranomaisille

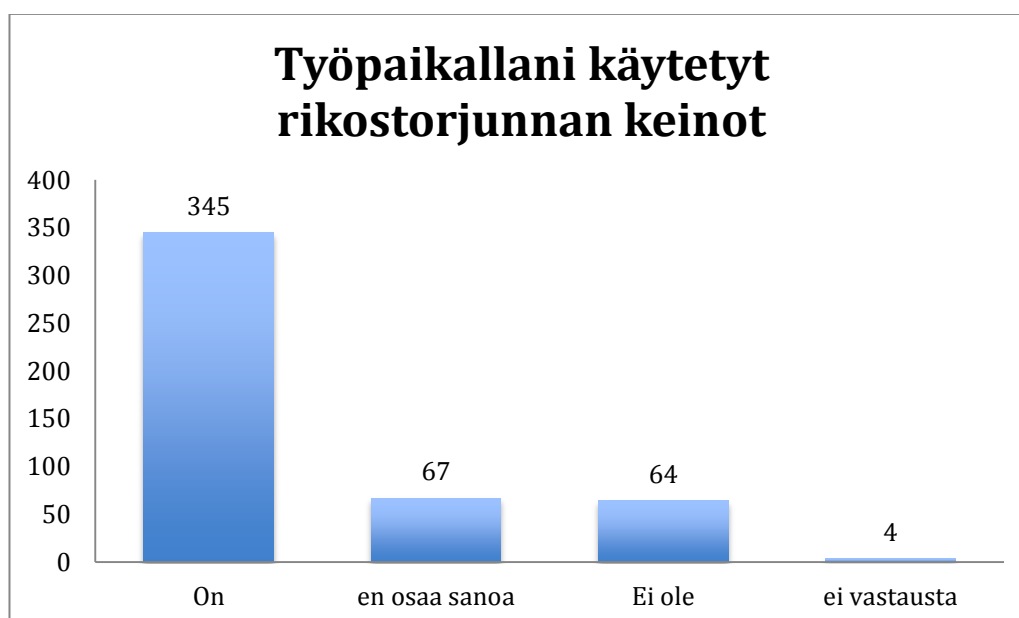
Rikostapauksista ilmoittaminen vaihteli yrityksissä laajalla skaalalla. Eniten kuitenkin suoraan ilmoitettiin viranomaisille työntekijöihin kohdistuvat väkivalta tapaukset. Tässä kuitenkin on huomioitava myös yritysten ja sitä kautta rikosten käsittelyn erilaisuus työntekijöiden käsityksessä (Kuvio 12). Kuvioista selviää, että viranomaisten paikalle kutsumisessa / rikosilmoituksen teossa on isoja eroja. Tämä on tärkeää tietoa, koska viranomaismerkintöjen määrä vaikuttaa myös alkoholiviranomaisen toimintaan. Mikäli merkintöjä on paljon saattaa alkoholiluvan menettää määräajaksi tai jopa kokonaan.

Kuvio 13 Yrityksen puuttumiskynnys rikoksiin vastaajien mielestä

68 % prosenttia vastaajista kokee, että heidän työpaikallaan puuttumiskynnys rikoksiin on sopilla tasolla (kuvio 13). Tämä kertoo yritysten valmistautumisen ja etenkin suunnittelun rikosten torjuntaan olevan kohdeyrityksissä hyvällä tasolla, verrattuna henkilökunnan asenteisiin ja odotuksiin.

4.2.3 Käytössä olevat rikostorjunnan keinot

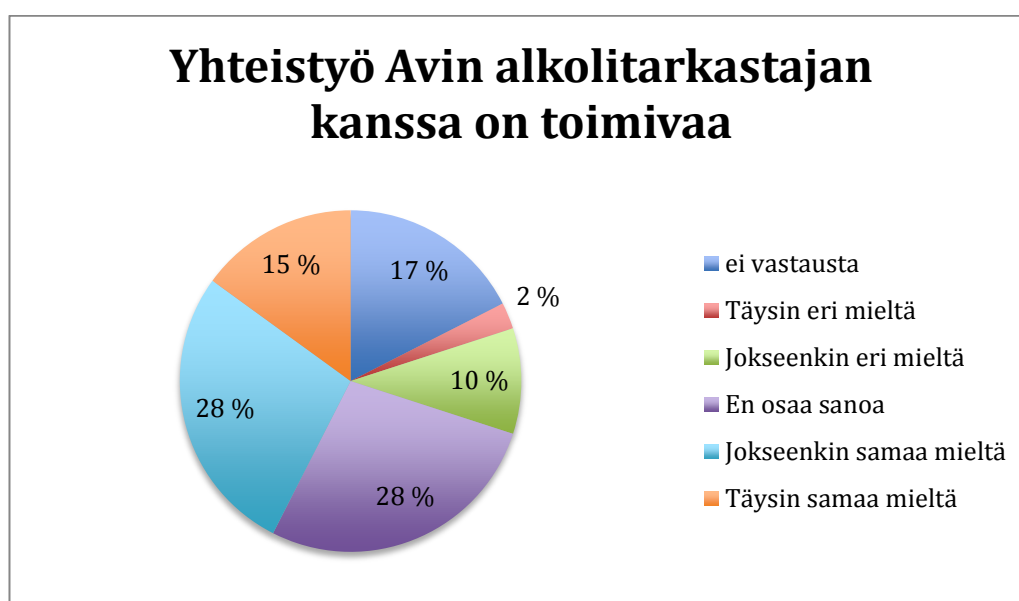

Kuvio 14 Rikostorjunnan keinot yrityksessä on olemassa

Kuviossa 14 on esitetty miten vastaukset jakautuivat liittyen rikostorjunnankeinoihin. Vastauksia osion kysymyksiin saatiin yhteensä 480 kpl. Vastauksista suurin osa oli, että työpaikalta löytyvät kysytyt rikostorjunnan keinot (345 kpl). Tästä voidaan päätellä, että yrityksissä on todella hyvä tilanne liittyen näihin. Turvallisuusvastaavat, -koulutukset, -suunnitelmat ja fyysisen torjunnan keinot ovat pääasiassa hyvin hallussa, koska 345 vastausta osion kysymyksiin olivat että ne ovat olemassa. Hämmäntävästi tosin 67 vastauksista oli ei osaa sanoa. Toki esimerkiksi turvallisuustilanteen ja -riskien seuranta eivät kaikki välttämättä ikinä saa suoranaista kontaktipintaa tai muuten ymmärrä miten yrityksessä asioita käsitellään ylempillä tahoilla.

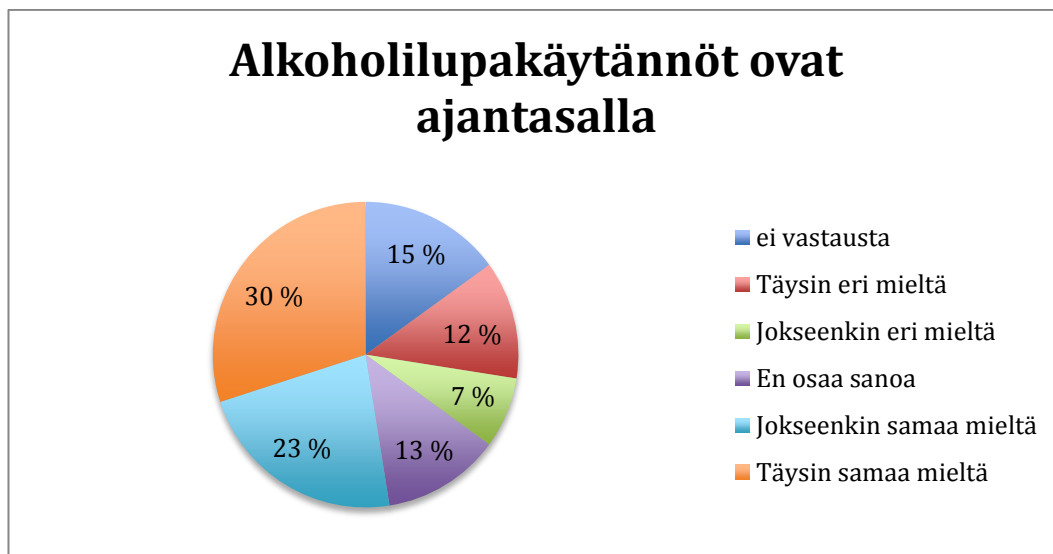
4.2.4 Yhteistyö alkoholiviranomaisten kanssa

43 prosenttia vastaajista on vähintään jokseenkin samaa mieltä, että Aluehallintoviraston alkoholitarkastajien kanssa tehtävä yhteistyö on toimivaa. Huomiota herättävän iso osa, 45 prosenttia vastaajista, ei kuitenkaan vastannut tähän kysymykseen tai vastasivat en osaa sanoa. Tämä oli selvästi kysymys mihin ei haluttu vastata (kuvio 15).

Kuvio 15 Yritysten yhteistyö alkoholitarkastajan kanssa

43 prosenttia vastaajista vastasi että ovat jokseenkin samaa mieltä, että alkoholilupakäytännöt ovat ajan tasalla (kuvio 16). Samaan aikaan 19 prosenttia oli vähintään jokseenkin eri mieltä. Velloneen keskustelun ja uuden valmisteilla olevan alkoholilainsäädännön esillä olo esimerkiksi mediassa tuntuvat vaikuttaneen tähän.

Kuvio 16 Vastaajien suhtautuminen anniskelulupakäytäntöihin

4.2.5 Johtopäätökset

Merkittävä osa Tampereen keskusta-alueen yhdeksän jälkeen illalla auki olevien yritysten työntekijöistä kokee työnteon sekä työpaikkansa turvallisuuden vähintäänkin hyväksi. Monet jopa ovat sitä mieltä, että turvallisuus on parantunut viimeisen 12 kuukauden aikana. Rikoksia ei kohdeyrityksissä juurikaan tapahdu. Joitakin satunnaisia tapahtumia tosin on. Rikokset myös keskittyvät lähinnä kaupanalan yrityksiin alueella. Silloin kun rikoksia tapahtuu, valta-osa työntekijöistä on tyytyväinen yrityksen kynnykseen puuttua tapauksiin.

Yrityksissä on hyvin varauduttu rikoksiin ja niiden torjuntaa sillä eri rikostorjunnankeinoja on kattavasti käytössä tutkielman rajaamissa yrityksissä Tampereella, mukaan lukien työntekijöiden koulutukset ja erilaiset turvallisuussuunnitelmat.

4.3 Teemahaastattelut: Poliisi ja anniskeluviranomainen

Poliisiviranomaisen haastattelun perusteella massarikollisuus on viimeisen viiden vuoden aikana pysynyt samalla tasolla, mutta rikoksista on tullut törkeämpiä myös keskusta-alueella. Laajentunut aukioloaika näkyy myös rikosten muuttumisessa törkeämmiksi. Pääsääntöisesti kuitenkin keskusta-alueen rikollisuuden trendi on laskeva kiitos nykyaikaisten turvajärjestelmien. Keskusta-alueen rikollisuus kasaantuu yleisille paikoille, missä ei ole valvontaa ja tämä taas tarkoittaa töitä viranomaisille. Suurin osa häiriöistä tapahtuu keskustorilla, vanhalla kirkolla ja koskipuistossa. palvelualan yritysten osalta yhteistyö yksityisen alan ja viranomaisten kanssa on pitänyt yrityksiin vaikuttavan rikollisuuden määrän hyvällä tasolla. Poliisin tehtävistä suurin osa keskittyy 00-05 välille ja 70 % siitä on viikonloppuna. Rikosten aiheuttajat ovat eri

ihmisryhmistä eri aikoihin. Ilta- ja yöaikaan pääasiallisina aiheuttajina ovat alkoholin viihdekäyttäjät eli tavalliset ihmiset.

Jatkossa viranomaiset eivät usko, että massarikollisuus Tampereen keskusta-alueella lisääntyisi, sen sijaan on tulossa uusia rikollisuuden aloja, kuten kerjäläisiin liittyvät rikokset. Päämääränä on tehostaa yhteistyötä yksityisten toimijoiden kanssa, tällä hetkellä esimerkiksi käydään vuoropuhelua keskusta-alueen kauppakeskustoimijan kanssa. Tästä on saatu jo nyt rohkaisevaa palautetta. Sen sijaan pienempien yksityisten toimijoiden kanssa vuoropuhelu on valitettavan vähäistä ja se määrätty lähinnä yrityksen aktiivisuuden mukaan. Pääsääntöisesti yhteistyö viranomaisen puolelta koetaan rakentavaksi, mutta aina ei hahmoteta poliisin käytössä olevia keinoja vaan hetkellinen vaikutus tuntuu tärkeämmältä. Poliisi kuitenkin pyrkii tekemään, mitä eteen tulee ja jatkossa yksityisen turvallisuusalan kanssa voisikin olla enemmän yhteistyötä.

Vastakkainasettelu yritysten, kansalaisten ja viranomaisten välillä on valitettavasti lisääntynyt viimeisinä vuosina ja tulee jatkossakin lisääntymään. Viranomaisen toiminta koetaan mustavalkoisena vaikka se ei sitä ole. Usein ihmiset ihmettelevät miksi poliisi tekee tai ei tee jotakin. Järjestäytyneen rikollisuuden pääsy turvallisuusalueelle ja muutenkin keskustan palveluyritysten toimintaan on uhka seuraavan viiden vuoden syklissä. Viranomainen ei saisi olla vastakkain yritysmaailman kanssa vaan pikemminkin tarjota mahdollisuuksia yrittäjille sen sijaan että poliisi koettaisiin uhkana. Viranomainen ei kuitenkaan missään oloissa voi suosia yksittäistä yrittäjää ja tämä aiheuttaa haasteita toiminnassa etenkin yritysten näkökulmasta. Tässä kohtaa palaute on ollut palveluyrityksiltä selkeä: viihtyisä ja turvallinen on se mikä asiakkaita vetää puoleensa ja omalta osaltaan poliisi pyrkii mahdollistamaan tämän, mutta yritysten on myös ymmärrettävä poliisin toiminnan rajat.

Tulevaisuuden mahdollisuudet liittyvätkin siihen että yrittäjät saataisiin paremmin ymmärtämään poliisia ja tätä kautta tiedon vaihto ja vihjeet liikkuisivat molempiin suuntiin. Samoin yrittäjien valmistautumattomuus turvallisuuden haasteisiin pitäisi saada pois ja keskiarvo varautumisen osalta korkeammalle tasolle keskusta yritysten parissa. Kyseessä on asioita, mitä kaikki osaavat parantaa, kun halua vain löytyy.

Myös kaupungin kanssa tehtävä yhteistyön osalta tilanne on hyvä. On ollut yhteinen ns. Huoltusuunnitelma, jota pitäisi pyrkiä kehittämään Tampereella. Tätä yhteistyötä ollaankin lähi-aikoina kehittämässä. Poliisilla on mielestään hyvä näkökulma tällä hetkellä keskustan kehittämiseen ja voidaankin kysyä voidaanko kontrollia lisäämällä oikeasti voittaa? Tämän hetkinen näkökulma on hyvä, ”nähdään metsä puilta”. Keskusta-alueella arjen ratkaisut kuten liikenne ja pysäköinti vaikuttavat paljon. Tässä kohtaa kaupunkisuunnittelu on tärkeässä roolissa ja laatu ja viihtyvyys keskustassa tulee pitää hyvällä tasolla. Samalla on tärkeää, että myös pal-

veluyritysten laatu pidetään esimerkiksi lupapolitiikan avulla korkealla. Alkoholipolitiikka ja kulttuuri kehittyvät kokoajan ja sitä kautta myös kuluttajien käytös. Tämä pitää viranomaisen koko ajan hereillä, jotta pystytään vastaamaan ajan vaatimuksiin.

Anniskeluviranomaiselle tehdyn haastattelun vastaukset antavat kuvaa anniskelulupatilanteesta ja sen muutoksista viime vuosina, sekä eri sidosryhmien ja viranomaisten yhteistyöstä tutkimusalueella. Vastaaajana anniskeluviranomaisen puolesta toimi elinkeinovalvontayksikön ylitarkastaja Eero-Mikael Aromaa ja kyseiset vastaukset ovat yksittäisen viranhaltijan näkemyksiä, eivätkä sellaisenaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston virallinen kanta. Anniskeluviranomaisen mukaan lupatilanne ei ole muuttunut merkittävästi vuosien 2008 - 2012 aikana. Vuonna 2006 tehty anniskelun jatkoaikalupia koskeva muutos aiheutti n 20% laskun jatkoaikaluvissa, mutta tämän jälkeen ei merkittäviä muutoksia ole tapahtunut.

Yhteistyö eri sidosryhmien kanssa on vastausten perusteella asiallista, mutta ei ongelmatonta. Tarkoituksena anniskeluviranomaisella on siirtää toimintaansa tarkastus- ja valvontatoiminnasta ”anniskeluluvanhaltijoita ohjaavaan suuntaan” (Aromaa 2013). Ongelmaksi voi vastauksen perusteella muodostua resurssien riittävyys. Vastannut anniskeluviranomainen näkee uhkana, että resurssit eivät välttämättä riitä muuhun kuin lupahallintotehtäviin. Uhan syyksi vastaaja nostaa valtion tuottavuusohjelman. Ongelmana yrittäjien ja anniskeluviranomaisen välisessä yhteistyössä vastaaja näkee yritysmaailman edustajien saaminen mukaan ehkäisevän päihdetyön kokouksiin.

Tärkeimmäksi yhteistyökumppaniksi vastaaja nostaa poliisin. Yhteistyötä kehitetään säännöllisillä tapaamisilla. Kehittämistarvetta poliisin ja anniskeluviranomaisen välisessä yhteistyössä nostaa organisaatio- ja henkilöstömuutokset.

5 Johtopäätökset

Tutkielman tavoitteena on saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Minkälainen on rikollisuustilanne Tampereen keskusta-alueella väkivalta- ja omaisuusrikosten osalta? Miten väkivalta- ja omaisuusrikollisuus vaikuttaa alueella toimiviin palvelu- ja kaupan alan yrityksiin? Kuinka yhteistyö viranomaisten ja alueen palvelu- ja kaupan yritysten välillä toimii? Rikollisuustilanteen osalta saamamme tulokset osoittavat, että vaikka alkoholinkulutus Tampereella on vähentynyt, on väkivalta- ja omaisuusrikollisuuden määrä kasvanut. Alkoholinkulutus ja samalla sen aiheuttamat lieveilmiöt ja ongelmat kasaantuvat pienelle joukolle. Koska alkoholipolitiikka, jota toteutetaan alkoholiveron nostoilla ja anniskelua rajoittamalla vaikuttaa kaikkiin kuluttajiin, eikä ainoastaan ongelmakäyttäjiiin, ei se ole tehokas tapa vähentää alkoholisidonnaista rikollisuutta. Ongelmana vertailussa alkoholin kulutuksen ja rikosten välillä on

tarkastelemamme aikajakson lyhyys. Muiden tutkimusten perusteella alkoholin kulutus on kasvanut Suomessa viimeiset 30 vuotta (Mäkelä ym. 2010, 15). Alkoholisidonnaisen rikollisuuden vähentämiseksi tarvitaan kulttuurin muutos, jolloin tapa jolla Suomalaiset juovat muuttuu.

Työttömien työnhakijoiden määrän ja väkivalta- ja omaisuusrikollisuuden välillä ei ole suoraa yhteyttä. Yhteys työttömyyden ja rikollisuuden kesken on välillinen. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi tulisikin keskittyä erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden kitkemiseen.

Kyselytutkimuksen tulosten perusteella voimme todeta, että turvallisuustilanne Tampereen keskusta-alueella on pysynyt samalla tasolla tai parantunut viimeisen vuoden aikana. Yksityöskentely koetaan turvalliseksi. Kaupan alan yritysten osalta myös turvattomuutta yksinyöskentelyssä koetaan. Tapahtuneista rikoksista ilmoittaminen on yrityksissä vaihtelevaa. Rikostorjunnan keinoja on vastaajien mielestä hyvin käytössä. Ongelma voi kuitenkin olla se, että työntekijät eivät ymmärrä rikostorjuntaa tai sen keinoja samalla tavalla. Yhteistyö viranomaisten kanssa on vastausten perusteella vaihtelevaa. Kysymyksiin yhteistyöstä alkoholiviranomaisen kanssa ei haluttu vastata ja saaduissa vastauksissa oli runsaasti hajontaa. Alkoholilupakäytäntöihin toivotaan uudistusta. Kyselytutkimuksen ongelmia ovat erityisesti pieni vastaajien määrä (40).

Poliisin teemahaastattelun perusteella voimme todeta, että rikostilanne Tampereen keskusta-alueella on poliisin edustajan mukaan pysynyt samalla tasolla, mutta tehdyt rikokset ovat vakavampia. Häiriöt ja rikokset kasaantuvat muutamille alueille. Yhteistyö yritysten kanssa koetaan toimivaksi ja sitä kehitetään, mutta yhteistyö keskittyy suuriin toimijoihin. Onkin vaara että pienemmät yritykset jäävät paitsi viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön hedelmistä.

Anniskeluviranomaisen haastattelun vastausten perusteella voimme sanoa, että lupatilanne kohdealueella ei ole muuttunut vuoden 2006 jatkoajalupamuutoksen jälkeen. Uhkaksi alkoholiviranomaisen osalta koetaan resurssien riittävyys. Anniskeluviranomaisen toiminta on siirtymässä kohti ohjaavaa toimintaa.

6 Itsearviointi

Opinnäytetyömme antaa melko kattavan kuvan väkivalta- ja omaisuusrikostilanteesta Tampereen keskusta-alueella. Olemme onnistuneet kuvaamaan rikostilannetta tarkasteltavien rikostyyppien osalta. Lisäksi kyselytutkimuksen ja teemahaastattelun tulokset kuvaavat yritysten kohtaamaan rikollisuuden nykytilaa sekä eri sidosryhmien yhteistyötä melko kattavasta. Suurin ongelma opinnäytetyössämme on, että syitä tarkasteltavien rikostyyppien takana on pystytty selvittämään ainoastaan yleisellä tasolla. Tarkempaa tutkimusta eri rikostyyppien taustasta

talla vaikuttavien mekanismien ja mahdollisten uusien rikostorjuntatapojen osalta tarvitaan. Nykyisen rikostorjuntaan tähtäävän työn ongelmia niin kansallisella kuin paikallisella tasolla on löydetty, mutta parannuskeinoja on vaikea esittää. Olemme vastanneet kattavasti kysymyksiin Tampereen keskusta-alueella tapahtuvien väkivalta- ja omaisuusrikosten määristä ja antaneet sekä löytäneet joitakin vastauksia näiden rikosten esiintymisen syihin. Olemme myös tuottaneet tietoa alueella toimivien yritysten kokemuksista rikollisuudesta sekä yritysten käyttämistä rikostorjunnan keinoista. Mahdolliset uudet tavat torjua rikollisuutta ovat työstämme kuitenkin jääneet melko pintapuoliselle tasolle. Olemme kuitenkin onnistuneet tuottamaan tietoa tapahtuvien rikosten määristä, käytössä olevista rikostorjunnan keinoista, sekä yritysten ja viranomaisten yhteistyöstä.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Boucht, J. Frände, D. 2008. Suomen rikosoikeus. Rikosoikeuden yleisten oppien perusteet. Suomentanut Markus Wahlberg. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 17/2008. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Graham, J. Bennet, T. 1998. Rikoksentorjunnan strategioita Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 156. Helsinki: Hakapaino.

Heideshon, F. Martin, F. 1993. Crime in Europe. Routledge London.

Heiskanen, M. Honkonen, R. 2005. Poliisi ja muutos. Asiantuntijoiden arvio sisäisen turvallisuuden tulevasta kehityksestä. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 46. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laitinen, A. Aromaa, K. 2005. Rikollisuus ja Kriminologia. Tampere: Vastapaino.

Mäkelä, P. Mustonen, H. Tigerstedt, C. 2010. Suomi juo. Suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968-2008. Helsinki: Yliopistopaino.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 2013. Rikollisuustilanne 2012. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264. Helsinki: Hakapaino.

Rikoksentorjuntaneuvosto. 2005. Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi. Oikeusministeriön julkaisuja 2005:2.

Salmi, V. Lehti, M. Keinänen, A. 2011. Kauppa ja teollisuus rikosten kohteena. Vuoden 2010 yritysuhritutkimuksen tuloksia. Helsinki: Hakapaino.

Sisäasiainministeriö. 2012. Liiketoimintaa turvallisesti. Kansallinen strategia yritystoiminnan turvallisuuden parantamiseksi. Työryhmämuistio. Sisäasiainministeriön julkaisusarja 30/2012.

Sisäasiainministeriö. 2012. Turvallisempi huomina - Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Valtioneuvoston periaatepäätös 26/2012.

Taanila, A. 2014. Määrällisen aineiston kerääminen. Tutkielma. Haaga-Helia.

Tampereen kaupunki. 2009. Tampereen paikallinen turvallisuussuunnitelma valtuustokaudelle 2009-2012. Työryhmäraportti.

Valtioneuvoston kanslia. Talousneuvosto. 2001. Työmarkkinoilta syrjäytyminen, tulonjako ja köyhyys. Työryhmäraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2001/13.

Varis, T. Virtanen, S. Alkoholijuomien kulutus 2013. Terveysten ja hyvinvoinninlaitos 2014.

Pirkanmaan poliisilaitos 2013. Tilasto: Pahoinpitely- ja omaisuusrikoksia, TRE ALUE 111 JA 121. Saatu 30.7.2013.

Haastattelut

Aromaa, E. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston elinkeinovalvontayksikön ylitarkastajan haastattelu. Suoritettu sähköpostitse 2.8.2013.

Heinämäki, A. Pirkanmaan poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnan ryhmänjohtajan haastattelu 27.6.2013. Pirkanmaan poliisilaitos. Tampere.

Verkkolähteet

Aalto-yliopiston Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus. Turvallinen kaupunki. Taustatietoa: Vahingonteot ja häiriökäyttäytyminen. Viitattu 15.03.2014.

www.turvallinenkaupunki.fi/turvallisuusteemat/rikoksia-ja-ilkivaltaa-ehkaiseva-elinymparisto/taustatietoa/vahingonteot-ja-hairiokayttayminen.

Kivivuori, J. Mitä Kriminologia on? Haaste 1/2013. Viitattu 20.5.2014.

www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12013/kolumnimitakriminologiaon.html

Takala, J. 2012. Rikottujen ikkunoiden teoria elää. Haaste 2/2012. Viitattu 5.3.2014.

www.haaste.om.fi/index/lehtiarkisto/haaste22012/rikottujenikkunoidenteoriaelaa.html

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet. Alkoholijuomien myyntiasukasta kohti 100% alkoholina, litraa 2009-2013. Viitattu 20.4.2014. uusi.sotkanet.fi. Rikoksentorjuntaneuvosto. 2013. Rikosten tilannetorjunta. Viitattu 14.07.2013.

www.rikoksentorjunta.fi/fi/index/rikoksentorjunta/rikoksentorjuntastrategiat/rikostentilannetorjunta.html

Kuvat

Kuva 1 Tampereen keskusta-alue kartalla.....	8
--	---

Kuviot

Kuvio 1 Pahoinpitelyrikokset eriteltynä Tampereen keskusta-alueelle 2009-2012.....	17
Kuvio 2 Pahoinpitelyrikokset yhteensä Tampereen keskusta-alueella 2009-2012.....	18
Kuvio 3 Varkausrikokset Tampereella eriteltynä 2009-2012	19
Kuvio 4 Omaisuusrikokset yhteensä Tampereella 2009-2012.....	20
Kuvio 5 Vahingontekorikokset eriteltynä 2009-2012.....	20
Kuvio 6 Vahingontekorikokset yhteensä Tampereella 2009-2012	21
Kuvio 7 Alkoholijuomien myynti Tampereella asukasta kohti 2009-2012	23
Kuvio 8 Työttömät työnhakijat Tampereella 2009-2012	24
Kuvio 9 Vastaajien kokemus työskentelyn turvallisuudesta työpaikalla.....	26
Kuvio 10 Muutokset työskentelyturvallisuudessa	26
Kuvio 11 Yrityksissä tapahtuneet rikokset.....	27
Kuvio 12 Rikoksista ilmoittaminen viranomaisille	28
Kuvio 13 Yrityksen puuttumiskynnys rikokseen vastaajien mielestä	29
Kuvio 14 Rikostorjunnan keinot yrityksessä on olemassa	29
Kuvio 15 Yritysten yhteistyö alkoholitarkastajan kanssa.....	30
Kuvio 16 Vastaajien suhtautuminen anniskelulupakäytäntöihin	31

Liitteet

Liite 1 Kyselykaavake	41
Liite 2 Teemahaastattelun kysymykset poliisille	43
Liite 3 Teemahaastattelun kysymykset Alkoholiviranomaiselle.	44
Liite 4 Tilasto: Pahoinpitely- ja omaisuusrikoksia, TRE ALUE 111 JA 121.....	45

Liite 1 Kyselykaavake

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

 Yritysurhitutkimus Tampereen
keskusta / Helosvuo ja Teinilä

Tietoja vastaajasta:					
Ikä:	0-20	21-25	25-30	30-35	35-
Sukupuoli:		mies		nainen	
Asemani:	Työntekijä	vuoropäällikkö/ vastaava	ravintola-/ myymäläpäällikkö	Omistaja	Extraaja
Tietoja työpaikasta					
Työpaikkani on:	ruokaravintola	anniskeluravintola	Yökerho	Kauppa	Huoltoasema
Sulkeutumisaika:	21-22	22-24	00-02	03.-04	24h / auki
Koen, että työympäristöni on turvallinen (5 turvallisin)	1	2	3	4	5
Työympäristön turvallisuudessa on tapahtunut muutoksia 12 kk aikana ? (1 = huonompaan suuntaan 3= ei muutoksia 5 = parempaan)	1	2	3	4	5
Teen töitä yksin (1 = usein - 5 = ei koskaan)	1	2	3	4	5
koen yksin työskentelyn turvallisenä (5 turvallisin)	1	2	3	4	5
Turvallisuuskulttuuri yrityksessäni toimii ? (1 = huonosti - 5= hyvin)	1	2	3	4	5
Anniskeluvat		anniskelu-	jatkoai-	vähittäismyyntiluvat	
toimipaikan henkilöstömäärä	1-5 kpl	6 - 10 kpl	11-15 kpl	16-20 kpl	yli 20 kpl
asiakaspaidat	0-50	50-100	100-250	250-500	500-
Toimipaikan sijainti (lähiympäristö 200m ?) lähiympäristössä on	Ei ollenkaan	Harvoin	Silloin tällöin	Toistuvasti	Jatkuvasti
ilmenevää häiriökäyttäytymisiä					
ihmisten oleskelua ja päihtymistä					
rikoksille altistavia kohteita					
samantyyppisiä toimijoita					
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Työpaikallani on					
tarvittavat kirjalliset suunnitelmat ja niihin on ohjattu tutustumaan.					
turvallisuustilanteen ja -riskien seuranta					
nimetty turvallisuusvastaava					
työsuojeluvastaava					
sopiva puuttumiskynnys häiriöihin					
puuttumisen laatu on toimipaikkaan sopivalla tasolla					
työntekijöiden koulutusta					
turvallisuuteen liittyen					
kameravalvonta					
riittävä ostettu vartiointi (jv, vartija, piirivartija tms.)					
riittäväoma turvahenkilöstö					
hävikin seuranta					
hälyttimet varkauksiin liittyen					
Alkoholluvat /aluehallintovirasto					
Kuinka usein tarkastajat käyneet viimeisen 12kk aikana?	0 kertaa	1 kerta	2 kertaa	3 kertaa	4 tai yli

HUOM KAKSISIVUINEN :)

LAUREA
 AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

 Yrityshritutkimus Tampereen
 keskusta / Helosvuo ja Teinilä

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Alkoholiilupatarkastukset ovat asianmukaisia ja tarpeellisia tapahtuneella tiheydellä					
Yhteistyö avin alkoholitarkastajan kanssa on toimivaa.					
Alkoholiilupakäytännöt ovat ajantasalla.					
Alkoholiviranomaisten tiedottaminen on ajantasaista ja tarpeeksi yksityiskohtaista.					
viranomaisille ilmoittaminen	0 %	1-25%	26-50 %	51-75%	76-100%
väkivalta tapauksista %					
omaisuusrikos tapauksista %					
henkilökuntaa koskevista väkivaltatapauksista %					
<i>Miksi ei ilmoiteta:</i>					
oma henkilökunta saa hoidettua sopiminen					
tapauksen lievyys					
Mielestäni puuttumiskynnys on tapauksiin on:	aivan liian pieni	pieni	sopiva	suuri	aivan liian suuri
Tapahtuneet tilanteet: (viimeisen 12kk aikana)	Ei	Yksittäinen tapaus	kuukausittain	viikottain	päivittäin
Näpistysä, varkauksia					
Uhkailuja väkivallalla					
Työntekijään kohdistuvaa väkivaltaa					
Muita väkivallantekoja					
Alkoholin/huumaavien aineiden liittyminen tilanteisiin	ei koskaan	harvoin	melko usein	usein	aina
tekijä ollut alkoholin/huumaavien aineiden vaikutuksen alaisena					
Saatiinko väkivallantekijä kiinni näpistykseen / varkauden kohteena ollut alkoholi					
Saatiinko näpistelijä / varas kiinni					
Tilanteiden aiheuttamat häirit	Ei ollenkaan	Harvoin	Silloin tällöin	Toistuvasti	Jatkuvasti
turvallisuusratkaisuja/rikostorjuntaan resursseja lisätty rikoksien tai sen uhan takia					
On aiheuttanut hävikkiä					
On aiheuttanut sairaspöissaaloja työvoiman saatavuus / pysyvyys vaikeutunut					
työntekijä irtosanoutunut					
asiakkaita menetetty					
työntekijä vahingoittunut					
asiakas vahingoittunut					
työntekijä tuntee turvattomuutta töissä					

HUOM KAKSISIVUINEN :)

Liite 2 Teemahaastattelun kysymykset poliisille

Johdanto

Tutkimuksen piiriin kuuluvat ilta- (klo 21 jälkeen) ja yöaikaan avoinna olevat palveluyritykset Tampereen keskusta-alueella.

Rikollisuus on tutkimuksessa rajattu pahoinpitely-, varkaus- sekä vahingontekorikoksiin.

Kysymykset

Rikollisuus

Mitä mieltä Tampereen keskustan rikostilanteesta tällä hetkellä ?

Miten koet alueen palveluyritysten vaikutuksen tilanteeseen ?

Onko alueella paikkoja joihin keskittynyt rikollisuutta ?

Miten tilanne muuttunut mielestäsi viimeisen viiden vuoden aikana ?

Mitkä asiat koet suurimpina uhkina rikollisuuden osalta nyt / tulevaisuudessa ?

Miten viranomaiset pyrkivät parantamaan tilannetta / vähentämään rikollisuutta ?

Yhteistyö viranomaisten ja alueen palveluyritysten välillä

Millaista suhtautuminen mielestäsi on tällä hetkellä eri osapuolilla yhteistyöhön ?

Miten yhteistyö on kehittynyt viimeisen viiden vuoden aikana ?

Odotukset yhteistyöltä tulevaisuudessa ?

Suurimmat uhkat ?

Suurimmat mahdollisuudet ?

Miten viranomaisten keskinäinen yhteistyö toimii ?

(Lupapolitiikka jne., mikä vaikuttaa myös palveluyrityksiin)

Liite 3 Teemahaastattelun kysymykset Alkoholiviranomaiselle.

Johdanto

Tutkimuksen piiriin kuuluvat ilta- (klo 21 jälkeen) ja yöaikaan avoinna olevat palveluyritykset Tampereen keskusta-alueella. Aluehallintoviraston (anniskeluviranomaisen) kannalta kyseen tulevat lähinnä anniskelulupia omaavat ravintolat, sillä kaupat ja muut vähittäismyyjät eivät kello 21 jälkeen saa alkoholia myydä. Kaiken kaikkiaan pyrimme selvittämään tilannetta viimeisen viiden vuoden ajalta sekä miten tilanne tulee kehittymään jatkossa ja millä keinoilla.

Kysymykset

Mitä mieltä Tampereen keskustan anniskelutilanteesta tällä hetkellä ja viimeisen viiden vuoden aikana ?

Minkälainen anniskelulupien määrä on viranomaisen kannalta ?

Miten määrän jakautuminen eri lupien välillä on balanssissa ? (jatkoaikaluvat, anniskeluluvat jne.)

Miten alueen palveluyritysten toiminta on kehittynyt viimeisen viiden vuoden aikana ?

Onko alueella havaittu klo 21 jälkeen väärinkäytöksiä vähittäismyyntilupiin liittyen ?

Mitkä asiat koet suurimpina uhkina anniskelulupien ja niiden myöntämisen osalta nyt / tulevaisuudessa ?

Miten anniskeluviranomaiset pyrkivät parantamaan tilannetta tulevaisuudessa?

Yhteistyö anniskeluviranomaisten ja alueen palveluyritysten välillä

Millaista suhtautuminen mielestäsi on tällä hetkellä eri osapuolilla yhteistyöhön ?

Miten yhteistyö on kehittynyt viimeisen viiden vuoden aikana ?

Odotukset yhteistyöltä tulevaisuudessa ?

Suurimmat uhkat ?

Suurimmat mahdollisuudet ?

Yhteistyö viranomaisten välillä

Poliisin ja alkoholiviranomaisten välinen yhteistyö viimeisen viiden vuoden aikana ?

Miten sitä tullaan kehittämään / miten sitä tulisi kehittää ?

Vastaukset kysymyksiin voi kirjoittaa tähän samaan dokumenttiin alkaen seuraavalta sivulta.

Liite 4 Tilasto: Pahoinpitely- ja omaisuusrikoksia, TRE ALUE 111 JA 121

PAHOINPITELY- JA OMAISUUSRIKOKSIA, TRE ALUE 111 JA 121

2009 - 7/2013, KLO 21 - 06

☒ (2013/01;2013/02;2013/03;2013/04;2013/05;2013/06;2013/07): Pois jätetyt kohteet
(2013/01;2013/02;2013/03;2013/04;2013/05;2013/06;2013/07)

☒ Rikos

☒ (111 KESKUSTA LÄNSI;121 KESKUSTA ITÄ)

☒ (21;22;23;00;01;02;03;04;05)

Ilmoitettu Kpl	2009	2010	2011	2012	1-7/2013
TÖRKEÄ PAHOINPITELY	8	12	14	10	4
TÖRKEÄN PAHOINPITELYN YRITYS	0	1	0	0	1
PAHOINPITELY	248	273	343	324	169
PAHOINPITELYN YRITYS	3	2	0	1	1
LIEVÄ PAHOINPITELY	105	114	127	154	51
PAHOINPITELYRIKOKSET YHTEENSÄ	364	402	484	489	226
TÖRKEÄ VARKAUS	8	4	6	5	0
TÖRKEÄN VARKAUDEN YRITYS	0	0	0	0	1
VARKAUS	316	257	290	317	131
VARKAUDEN YRITYS	19	26	25	25	4
NÄPISTYS	292	243	295	313	133
NÄPISTYKSEN YRITYS	4	0	2	7	3
EM. OMAISUUSRIKOKSET YHTEENSÄ	639	530	618	667	272
TÖRKEÄ VAHINGONTEKO	0	0	2	0	0
TÖRKEÄN VAHINGONTEON YRITYS	0	0	0	0	0
VAHINGONTEKO	208	176	226	176	77
VAHINGONTEON YRITYS	0	1	0	0	0
LIEVÄ VAHINGONTEKO	60	45	48	40	25
VAHINGONTEKORIKOKSET YHTEENSÄ	268	222	276	216	102